

ZSIDÓ ÚJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Gröszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII. SÍP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Aranyborju és szentélyépítés

„Ki ismeri ki e népnek jellemét; ha az aranyborjura gyűjtenek, akkor buzgón adományoznak és ha a szentélyre kell, akkor is megnyilatkozik az áldozatkészességük”. — A Talmud ilyen módon ad kifejezést az aranyborju és a szentély szolgálatában egyformán adakozó nép eljárása felett. E kérdésben nem csupán korholás foglaltatik, hanem annak az elismerése, hogy a könnyelműséget a jó mag elvetésének ekéje elé lehet fogni. Ilyen értelemben tanítják a bölcseink, hogy I-tent kettős szívvvel, kettős indulattal, tehát a bűnös hajlammal is kell szeretni, azaz a rossz indulatban megnyilvánuló lendülettel elő lehet mozdítani a jót is.

Mi adja meg e soroknak az időszerűséget? Az elmúlt polgári év utolsó éjszakáján tapasztaltak. Budapesten telve voltak az összes mulatóhelyek, folyt az italnak és a pénznek árja. Tudjuk, hogy a költségek igen tekintélyes része — zsidó. És az tapasztalható akkor, a mikor a zsidó közélet emberei azon panaszkodnak, hogy: az áldozatkészesség hihetetlenül megcsappant, hogy: ha a szentély építésére kérnek adományt, ha zsidó szellemi, vallási, gazdasági; szociális intézmények kiépítésére kell pénz, akkor a fillér nagy összeget jelent. És ime látjuk, hogy az aranyborju oltárára bőven jut az áldozatkészesség, itt a pengő csak fillér-számba megy és az emberek eszébe nem jutottak ez éjszakán a súlyos gazdasági gondok. Nem tudjuk, vajon nem ismétlődik-e ebben a hangoskodásban annak a lengyel-orosz zsidó városkának esete, a melyről pár évvel ezelőtt irtak a lengyel-zsidó lapok. A bevonuló bandafőnök sarcot vetett ki a zsi-

dókra, majd érdeklődött a hatás iránt. Mikor meghallotta, hogy a megsarcolt zsidók sirnak és panaszkodnak, akkor nyugodtan mondta: „a pénz be fog folyni”. És e megállapítása több ízben meg is valósult. Amikor azonban egy nagy érvágást rendelt el egy plakát utján s referense azt jelentette neki, hogy a zsidók a plakát olvasása után hangosan kacagtak, azt mondta: „a zsidóknak úgy látszik most már igazán nincs pénzük, ha már kacagnak”. — Lehet, hogy az éjszakai jókedv ilyen desperált lelkületnek kifejezője. Lehet, hogy a próféta jellemző és korfestő szavai csenge-

nek ki az énekből, a zenéből, a pohárcsörgetésből: „együnk, — igyunk, mert holnap meghalunk” (óhajl vesőszaj; ki móchor normüsz). Am lehet a jobb jövődöbe vetett optimizmus hatása is a szilveszteri vigalom. Emberséges szívvvel ennek az optimizmusnak igazolását óhajtjuk. De nagyon szeretnők, ha a budapesti zsidó réteget nevelni lehetne olyan kétarcúságra, mint a pusztai nemzedéket. Ha már az aranyborjura olyan könnyedén, olyan maradtalanul tudnak áldozni, mutassák meg ezt a lendületet, ezt az áldozatkésztséget a szentély céljainál is.

Vaad Leümi és Agüdasz Jiszroél

E két szervezet neve úgy kerül egymás mellé, hogy a legutóbbi jelentések szerint: a kettő karöltve akar dolgozni a jeruzsálemi szentély fala mellett Jojmkipür napján, az arabok részéről megtörtént gyalázat elhárítására. E két szervezet eddig a leghevesebb harcot vivta egymással. A Vaad Leümi, a nemzeti zsidók tanácsa, a megszervezendő palesztinai hitközségekre rá akarja nyomni a maga bélyegét. Ezért az orthodox Agüdasz Jiszroél állandóan küzd az önálló orthodox hitközségek felállítására jogáért. A harc áll, de a közös megszegyenítés felbresztette a szolidaritást s karöltve akarnak küzdeni testvéries érzéssel. Kiderült tehát, hogy külön zsidó hitközségek alakítása nem jelenti a zsidó szolidaritásnak, a „chavérim kol jiszroél” elvének felhagyását. És itt rejlik az eset tanulsága a mi viszonyaink között. Az orthodox szervezet különállása sohasem jelenthette s sohasem jelentette a hazai zsidóság egyetemet érdeklő kérdések-

nél szükséges egyöntetűség megtagadását. Ezt annál is inkább kell hangsúlyozni, mert itt van pld. az Orth. Szombattartók Országos Szövetsége alakulása, amely iránt nem-orth. konzervatív körökben is nagy az érdeklődés. És a kongresszusi hitközségek február 19-én egybe gyűlnek konferenciára, melynek napirendjén szereplő kérdések egynémelyike (amiről már dec. 7-iki vezércikkünkben megemlékeztünk) az orthodoxia állásfoglalását is szükségessé teszi majd. Ilyen körülmények között mindenképen érdekelhet bennünket, miképen fognak egymás mellett haladni a Vaad Leümi és az Agüdasz Jiszroél. Nem az a fontos tehát, hogy különleg egységes keretbe foglaltassanak a hitközségek, mert ez surlódásra vezet. A fő, a szervezetek belső tartalma. Minél erősebbek és öntudatosabbak lesznek befelé, annál jobban fogják megtalálni az egymáshoz vezető utat adott esetekben, védekező célból vagy építő munkára.

Mentsük meg a hunfalvi jesivát!

Legelsőnek, már 2 hét előtt közölte a Zsidó Ujság a berlini Ita jelentését, hogy „a hunfalvi jesivát hatóságilag bezárták”. Mi a Zsidó Távirati Ügynökség hírére — autentikus információk alapján — nyomban megcáfoltuk. Időközben azután megtudtuk, hogy a hatóság tényleg elrendelte a jesiva azonnali bezárását s ennek folytán közölte azután a Távirati Ügynökség, hogy a jesivát „bezárták”. Ami azonban „n” nem következett be, mert sikerült a jesiva-építkezés befejezésére 8 havi halasztást kieszközölni. Most már azután valóban a tizenkettedik óra ütött, hogy a magyarországi „Bész Seműél” csoport összefogjon s sorompóba lépjen a jesiva megmentése érdekében. Ne hogy „n” előálljon az a szegényletes helyzet, ami a főt. hunfalvi főrabbi jesiva-építési tervének megghiusulásával bekövetkeznék. — Az ügyre vonatkozólag a következő hatósági végzés-másolatot és levelet kaptuk:

I.
Késmárki kerületi hivatal. 3954/928.

Tárgy: Higienikus visszasságok a hunfalvi jesivában.

Végzés.

Az 1876: XIV. tc. 2 és 27. §-a alapján a kerületi hivatal elrendeli a hunfalvi jesiva rögtöni bezárását és eltiltja a további tanítást. Hunfalva községének meghagyatik a rendelet keresztülvitele. E határozat kézbesítendő 1) az izr. hitközség elöljáróságának Roth Mihály ur kezéhez, 2) a hunfalvi jegyzői hivatalnak, hogy a végzés kézhezvétele napján zárassa le az iskolát, 3) a késmárki csendőrségnek a végrehajtás ellenőrzésére.

Késmárk, 1928. december 14.

Dr. Engelmejer s. k. kerületi főnök.

II.

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur! M-lékeltlen küldjük a rendeletet, amelyet a kerületi főnökség-

től kaptunk. Tegnapelőtt arról értesít a késmárki hatóság, hogy haladékokat ad augusztus 1-ig.

Ha arra az időre nem fejezzük be az új épületet, akkor okvetlenül bekövetkezik a jesiva haladéktalan beszűntetése.

Nagyon kérjük, sziveskedjék mindezt közölni b. lapjában. Hadd tudja meg dicső Tóra-intézetünk minden hiva, hogy nem kedve-

lésből és fényüzből kellett egy internátus felépítésébe belekezdeni, hanem sürgős, a jesiva életébe vágó kényszer adta rá az indítékokot. A helyzet napról-napra rosszabb. A csaknem 200 növendék lakása és menza-helyisége tekintetében teljesen tarthatatlannak az állapotok. A falu parasztaai a lakáshiány miatt csak a rossz, egészségtelen lakásokat adják ki drága pénzen, a jó lakásokat maguknak tartják meg.

Hunfalva, 5689. Tévész 15.

Igaz tisztelettel

a hunfalvi jesiva vezetősége:
Horovitz főrabbi, Weissbard S.

Szatmáron újra lesz rabbiválasztás

(Saját tudósítónktól).

A szatmári hitközségi harc — amelyről a Zsidó Ujság is többször beszámolt — december elején újból igen elmérgesedett volt. Tudvalevő, hogy a besztercei iroda választott bíróság döntésére bizta a hitközség vezetőségi kérdésének eldöntését. Az akkori kultuszminisztérium átiratot intézett a besztercei irodához, amelyben úgy rendelkezett, hogy a választott bíróság összehívását halasszák el. Ez átirat alapján a hitközségi ellenzék el sem küldte a maga delegátusait a választott bíróságba. A bíróság elnöke Krausz nagybányai rabbi azonban ennek ellenére is megtartotta a választott-bírósági ülést. Ez a döntés végleg elkeserítette a hitközség ellenzéki pártját, amely elhatározta, hogy küldöttség útján fogja tájékoztatni a kultuszminisztériumot. A küldöttség, amelyet dr. Borgida József ügyvéd vezetett és melyet Dobosi Endre prefektus, Pap Mihály képviselő is elkísértek, megjelent kihallgatáson Vlád Aurél kultuszminiszternél. A küldöttség elnöke kifejtette, hogy a liberális kormány többszörös beavatkozásával megsértette a szatmári hit-

község autonómiáját s így közvetett uton hozzájárult a hitközség békéjének feldúlásához is. Elvárják az új kormánytól, amelynek a törvények tiszteletbentartása egyik sarkalatos programpontja, hogy sürgősen orvosolni fogja a helyzetet és az ez ügyben kiadott rendelkezéseket vissza vonja.

E rendelkezések között a küldöttség mint legsérelmesebbet, a rabbiválasztás ügyében hozott határozatot említette. A hitközség egy része ugyanis megfélembreztette a kultuszminisztériumhoz a főt. nagykárolyi főrabbi megválasztását, mire a kultuszminiszter inspektort küldött ki az ügy kivizsgálására, akinek jelentése alapján a kultuszminiszter helybenhagyta a választást, dacára, hogy az ellenpárt alkotta a többséget. A küldöttség végül arra kérte a kultuszminisztert, nevezzen ki egy ideiglenes bizottságot a hitközség élére, amelynek feladata lesz új választásokat előkészíteni és levezetni, amely bizottság, ha feladatát betöltötte, át fogja adni helyét a legálisan megválasztott vezetőségnek. Vlád Aurél kultuszminiszter megkülönböztetett figyelemmel

Mi lesz Bodrogkeresztúron?

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Tudom, hogy a Zsidó Ujság nem szeret hitközségi viszályokról írni és így sok esetben el léssen hallgatva olyasmi, ami a nyilvánosság elé kívánczik és ami a nyilvánosságra juttatással talán jobb mederbe terelődne. Nézetem szerint a kiméletes elhallgatás nem mindig helyes. A köz nem kap világos képet a helyzetről s olyan állapot következik be, mint Jirmijo hú próféta idejében, amikor az I-tentől ihletett nővi kénytelen volt a hamis prófétákat megbélyegezni, mert azt hangoztatták: „béke, béke” — pedig nincs béke (sólajm, sólajm veén sólajm). A mi a mai időben csak azt jelentheti: nyugalom s megelégedettség honol mindenütt, holott — ez nincs így. Egy érdekelttség organuma elhallgathat egyes dolgokat, de a függetlenség sajtójának ismerte ője épen az, hogy anyagi érdekeivel ellentétben is közöl olyasmit, amire a vallás érdekében szükség van.

Ilyen dolog publikálására kérem Önt e sorokban. Kérem alátámaszom a próféta szavaival: „zocharti loch cheszed nerüröjich” hadd emlékezzen ifjúkorunk szeretetéről, amikor együtt hallgattuk a pozsonyi jesiván nagy mesterünk tanításait, amelyeknek summája mindig az volt: Mindent a Tóráért, semmit sem ellene.

E tanítás utóhatása rezeg e sorokban, amikor a cimben feltüntetett kérdést felteszem. A Zsidó Ujság-nak az Orthodox Központi Bizottság utolsó összejöveteléről szóló közleményében kidomborodott a bodrogkereszturi eset fontossága. Az Iroda széükségesnek tartotta publikálni, hogy a legfelsőbb rabbitanács döntése alapján Schlesinger Hermann vallástörvényeink értelmében Bodrogkeresztur főrabbiája. A Zsidó Ujság publikált is erre

vonatkozó két aktát. Akiben van egy szikrányi Tóra-szeretet, egy parányi orthodox önértet, egy atom felelősségérzet, annak be kell látni, hogy a gaonjaink döntésének érvényt kell szerezni, mert ők a vallási életünk oszlopai, a m ü d é h o a j l o m ' s ha az oszlopok nem lennének elég erősek, akkor összedőlne az egész építmény.

Hogy épen én elmélkedem így a nyilvánosság előtt, annak meg van a maga oka. A multkoriban együtt utaztam kereszturi vezető férfikkal s meggyőződtem, hogy Kereszturon fittyethánynak a din tajro-nak, a gaonok döntésének, az Orthodox Központi Iroda leiratainak. Gunyosan és fölényesen beszéltek az egész dologról, kézlgyintéssel napirendre tértek fölötté s megállapították, hogy sok idő mult el már a din tajro óta, de azért — minden marad a régiben.

Szomorodott lélekkel hallgattam mindezt. Mintha ilyenekre alkalmazható a joimkipüri sóhaj: „haloj le m is má o jzen do avó n a f s é n ü — hiszen még hallani is milyen lélek busító”. Ez legyen gaonjaink iránti tisztelet? Ez legyen orthodox szervezetünk legfőbb fórumának presztízse?

Ezek után nincs más hátra, mint: „erélyes, gyors végrehajtó intézkedés, a hazai orthodoxia érdekében”. A Sülchon Örűch alapján fő rabbinak deklarált férfiúnak el kell foglalni állását. A konkolyhintőket pedig el kell hallgattatni. Nem egy kis hitközség ügyéről van itt szó, hanem arról: „Tajró má tehé o l e h ó” — van-e érvénye a Tórának és az alapján hozott döntésnek — Kereszturon?

Az illetékesektől függ most már a jognak az erkölcsből követelt érvényre uttatása.

Pollák Ferenc, Rakamaz.

Wesilla mosás a legideálisabb

Fenákel Jónás

zsir és baromfi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt.
Bpest, VII., Kazinczy u. 52—54.
Naponta friss áru, Házhöz szállítás.
Telefonhívó J. 334—76.

Csak Goldberger-festőt kérünk! **GOLDBERGER SÁM.F. és FIAI RT**

Összes gyártmányait, ugymint:

kékfestő, karton, rench, crepp, battist kanavász, angin, cloth, serge, fehéráru, **barchet,**

flanell, műselyemkelmét, fejkendőket és mindenfajta maradékot viszonteladók a legelőnyösebben vásárolhatnak

REINER KÁROLY textiláru bizományi raktárában
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 44. (Garay-tér sarok)

Telefon: J. 392—12.

Orthodox zsidó és egy darab szalonna

Van két tanu, aki eskü alatt vall valamit, valaki ellen. A dolog maga lehetetlen, de a vádoltat el kell itélni, mert azt kívánja a formai jog. Ime: ez a rövid foglalata az általam elmondandó esetnek:

1928. augusztus 29-én Lieber Pinkász makói nyomdászsegéd, egy szakállas, pajeszos orthodox zsidó, ügyes-bajos dolgainak elintézése végett Salgótarján vidékén utazott. A vasuti szakaszban véletlenül ő volt az egyedüli zsidó. Mint végtelenül szerény, keresztény társasághoz nem szokott zsidó, meghuzódott egy sarokban és senkivel egy szót sem váltott. Az utasok között volt 3 gödöllői ébredő. Az egyik közülük kivész egy darab szalonnát és kenyert és elkezdett falatozni. Egyszerre az egyik elkiáltja magát: „a zsidó ráköpött a szalonnámra és fujt kiáltoit”. Erre a három ébredő rendőrért szalad. A rendőr kihallgatja Liebert, aki esküszik égre-földre, hogy rá sem nézett az ébredőkre, nem is látta az ébredőjukat, ki sem nyitotta a száját. A rendőr kikérdezi a vonaton levő utasokat, akik a 3 ébredő kivételével mind egybehangzóan azt vallották, hogy a zsidó biz egy szót sem szólt, az egész egy kitalált mese, csak a 3 megsértett ur kiabált, hogy igenis ők látták, amint a zsidó ráköpött a szalonnára és fujt kiáltoit. A rendőr legigazololta Lieber Pinkászt és az ese-

tet bejelentette a salgótarjáni rendőrkapitányságnak. Mivel volt feljelentő és két tanu, elítélték Liebert 40 pengő pénzbírságra. Szegény embernek nem jutott hamarjában eszébe, hogy felírja magának a vonatban vele utazott többi utasok nevét és lakhelyét, vagy 20–25 emberét, akik nevettek az egész kitalált mesén, mert Lieber csak egyre reszketett, hogy ne üssék agyon. Józan ésszel el sem képzelhető, hogy egy pájeszos zsidó, kinek komoly és súlyos gondjai vannak, mert kis keresetéből alig tudja magát és családját eltartani, ilyesmit elkövesse.

Ez tisztán lehetetlenség. Mert lehetetlen, hogy valaki arcátlan legyen olyan társaságban, ahol ő a leggyengébb s lehetetlen, hogy egy vallásos zsidó, aki tudatában van annak, hogy göleszban vagyunk, ilyesmit tegyen s harmadszor lehetetlen, hogy egy földhözragadt ember megengedjen magának oly kitérőt, amelyért vagy bezárják, vagy lebüntetik, vagy legjobb esetben jól elverik. Amilyen végtelenül ostoba a vérvád, olyan lehetetlen ez a vád is. Mert a vérvádat akkor emelték rendszerint a zsidók ellen, amikor a zsidógyűlölet lángja felcsapott és a zsidó élete állandóan veszélyeztetve volt. Már pedig milyen hitetlen, hogy a zsidó az amugy is nehéz helyzetét egy gyilkolással megnehezítse. Lieber Pinkász örül, hogy az ébredők békében

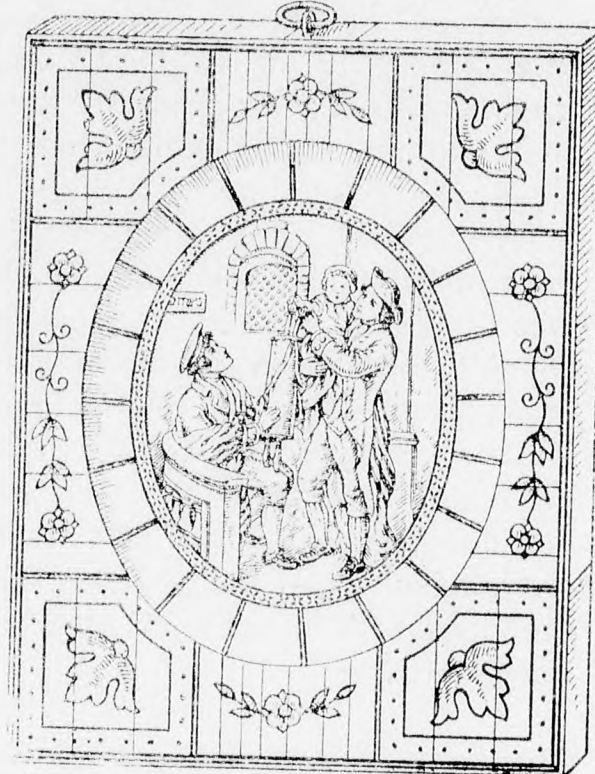
hagyják s akkor ő, az általa rettegelt emberek ételét leköpi — nem abszurdum-e ez?

Lieber felebbezett a pestvidéki ker. főkapitánysághoz. Reméljük, a felsőbb fórum az eset pszichikai alapját, illetve aaptalanságát is tekintetbe veszi. Mindenesetre jó volna, ha az akkori utitársak egy-némelyikének nevét meg lehetne tudni. Nem is a büntetés törlése, mint inkább egy vallásos zsidó ember reputációja érdekében.

Wertheimer Jakob, Makó.

Miniatürök

Eredeti festmények valódi elefántcsont rámban, „Oppenheim” híres zsidótárgyu festményei után hat különböző kép (a Szombat, a Tóra stb.)

Minden zsidó család legszebb szobadísze és bármely alkalomra a legalkalmasabb ajándék.

Ára darabonként 50 pengő.

Kapható:

STERNBERG ÁBRAHÁM-nál, Budapest, V., Bálvány-utca 23. sz.

Keksz, teasütemény, kétszersült, csokoládés dessert, Nápolyi, piskóta, mézesgyártmányok- és piskótakülönlegességek 5 kilógrammos postadobozban is beszerezhetők

Weisz Mór orth. kóser keksz-, kétszersült- és teasütemények gyárában

Budapest, VII., Dob ucca 22.

Telefon: József 423—65.

— Gyártmányaim tej, ill. vaj nélkül készülnek! —

SzoSz vagy OSzOSz

Az Orthodox Szombattartók Országos Szövetsége megalakulásával kapcsolatban a köv. cikk közlésére kértünk fel:

„SzoSz” Szombattartók Orsz. Szövetsége

Mennyivel szebben és csábítóbban hangzana ez így! Szándékosan írtam így a címet és hagytam el azt a nagy O t, mely némely tulbuzgók indítványa folytán oda került e fontos egyesület neve elé. Mert őszinte örömmel fogadtam, hogy a közgyűlés kitérte azzal, hogy az elnöki tanácsba beválasztott és őszinte lelkesedéssel állók e szent ügy szolgálatára, bár a nagy szandeci Czadik, a kongresszus idején tett kijelentésének teljes megszívlelésével; azt azonban semmiképp sem tartom helyesnek, hogy a szövetség csak orthodox nevű szombattartókat fogadjon kebelébe.

Hóféhére csak Wesilla mos

Amikor a szombattartók világszövetsége a múltkor Berlinben megalakult, senkinek sem jutott eszébe azt kívánni, hogy még valami jelzőt fűgesszenek a szombattartók elé, mert annak a világszövetségnek a célja: „a zsidó társadalom összes rétegeibe bevezetni azt a tudatot, hogy a szombati nyugalom a zsidó tan- és a zsidó élet főszlopa”. Hangsúlyozva még azt: „Nem volt még olyan kérdés az újkorban, amely annyira egyesítette volna a különféle pártállású zsidó vezéreket, mint a szombattartás mozgalma”. Ez csak magyar specialitás, ahol a legszentebb és legfontosabb vallásügybe is beviszik a pártoskodást.

A nagy Jesajóhü próféta szerint még a pogányok is, akik csatlakoznak az egy I-tenhez, ha megtartják a szombatot, teljes jogu szövetségesnek, „ben-berisz”-nek tekintenek („üvöné hanéchor hanilvim el hasém . . . kol sojmér sabosz . . .”). Hogy szabadna tehát nekünk valószínűs „ben-berisz”, aki szombattartó, kizárni szövetségünkől csak azért, mert nem orthodox hitközséghez tartozik.

Én ismerek helyben nem egy hittevért, aki a statusquo hitközség tagja és nagy áldozatok árán tartja becsületesen a szombatot; én tudom, hogy nem csak a helyi orthodox, de a statusquo hitközség érdemű főpapja és elnöke fáradozik a legodaadóbban a szombati hitvárságnak más napra való áttétele ügyében és én nem tartom lelkiismeretemmel megengedhetőnek, hogy azokkal ne dolgozzam együtt a szombat szentsége érdekében.

Azt szeretném tehát és ezért lépek a nagy nyilvánosság elé, ha a szombattartók országos szövetsége lefaragná azt a

felesleges, — mert itt nem helyénvaló O-betűt a címéből és alapszabályai megnyitnák az utat minden zsidónak, aki becsületesen tartja a szombatot, hogy a szövetség útján és annak kebelében fejtsék ki kívánatos közreműködését a zsidóság alapja, a szombat érdekében.

Nyiregyháza, 1928. december hó 21.

Schwartz Ede, chevra-elnök.

Köze adtuk a cikket, hogy részünkről a kérdésben állást foglalhassunk. Véleményünk szerint minden belső orthodox akcióban óva kell örködnünk az orth. különállás állapottjának kidomborítására és ebben a tekintetben

Anekdoták

„Mikor Reb Jánkele magid férjhez adta a leányát, 300 rubelt ígért hozományul. A lakodalom után a vő célzást tett a hozományra.

— A hozományt kéred? mondta Reb Jánkele. Akkor megtévesztettél engemet és az egész házasság érvénytelen.

— Micsoda beszéd az? mondja a vő. Hol a megtévesztés, ha a hozományt kérem.

— Mindjárt megmagyarázom, felelte Reb Jánkele. Tudod, hogy magid vagyok és előadásokat tartok. A magid szokása, hogy beszédjét fűszerezi kellemes hasonlatokkal, szép mesékkel, érdekes elbeszélésekkel, hogy megragadja a hallgatók figyelmét. Az okosak közülük tudják, hogy az elbeszélt események sohasem történtek meg, csak hasonlatok, hogy a dolgokat kellemesebbé és világosabbá tegyék. A balgák pedig mindent elhisznek, szó szerint és azt képzelik, hogy a költött történetek valódiak. Amikor 300 rubel hozományt ígértem — fejezte be Reb Jánkele — bíztam benned, hogy okos vagy és magadtól is tudod, hogy azt nem szabad szó szerint érteni, tudni fogod, hogy az csak képlet és hasonlat a dolgot megkedveltetni. Mert hiszen honnan lenne 300 rubelem? De most, hogy kéred a hozományt, ezzel azt tanusítod, hogy hiszed a magid minden szavát, így tehát megtévesztettél . . .

nem hasonlítható össze a tagolt magyar zsidóság a homogén külföldi zsidósággal. Igen helyesen cselekedett tehát a szövetség vezetősége, amikor alapszabályaiba felvette, hogy a szövetség — aktív és passzív választójoggal bíró — tagja csak orthodox lehet. Ezzel mintegy elhárította a kételkedőben lappangó unifikációs látszat gyanúját. (Mert volt ilyen kételkedő.) Hogy azonban Schwartz Ede urat is megnyugtassuk, konstatáljuk, hogy az alapszabályok szerint bárki beléphet a szövetségbe mint pártoló tag s így meg van adva a mód a cikkirő által említett, általunk is nagyrabecsült urakkal a szövetség kebelében való kooperálásra.

Hildesheimer, berlini rabbi, ellensége volt a reformereknek, akik tetszés szerint csonkították a hagyományt és a vallást. Egyszer a reformerek egy barátja így szólt hozzá:

— Mire jó, rabbi ur, manapság a sok hosszú ima? Terhére van a közönségnek és sok ember e miatt jár ritkán templomba. Lehet pedig ezen segíteni: az imákat meg kellene rövidíteni.

— Elmondok erre valamit, mondta Hildesheimer. Egyszer valaki kölcsönkért ezer márkát és kötelezvényt adott róla. Telt az idő, nem fizetett; végre a hitelező sürgetni kezdte. Ekkor könyörögni kezdett, hogy szegény ember, nem bir annyit fizetni stb., végül a hitelező beleegyezett, hogy csak 300 márkát fizessen. Akkor az adós erről akart kötelezvényt adni. Nem, mondta a hitelező, ha a csökkentett adósságot sem fizeted meg, azt is csak kötelezvényvel akarod fedezni, akkor csak maradjon az első kötelezvény érvényben. Így vagyunk az imákkal is — fejezte be a rabbi. Ha tudnám, hogy azok, akik nem imádkoznak, mivel hosszú nekik az ima, elmondják majd, ha rövid lesz, beleegyeznek abba, hogy rövidítsük az imát és együtt imádkozunk velük. De nyilvánvaló, hogy a vallástalanok se így, se úgy nem imádkoznak, hát csak maradjanak az imák a maguk rendes mivoltukban.

Hajszálak kiirtása

hölgyeknek arcról, karról, ráncok, szeplők, pattanások, összes szépséghibák szakszerű kezelése. Szemölcsirtás „Miracle” hajlétávolítószer szétküldése utasítással, 25 éve legtekintetesebb.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em.

Hogyan keletkezett a hazai orthodox szervezet?

A kongresszus megnyitásának 60. évfordulója alkalmából legutóbbi számunkban, fenti cím alatt közöltünk részleteket — nem orth. tollból. Illetékes helyen felhívták a Zsidó Ujság figyelmét, hogy a jelzett közlemény nem tükrözteti hiven vissza azon mélyreható okokat, amelyek elődeinket a kettészakadásra készítették. Erről a kérdéstről Gábel Jakab, néhai nagyváradi iskola-igazgató, a magyar orthodoxia egyik volt vezérfője írt tanulmányt 1890-ben és 1908-ban. Alábbiakban adjuk orthodox megvilágításban írt értekezését, melyből kitűnik az a tátony ő és ellenséges hangulat, mely — hangsúlyozzuk — abban az időben a két tábor között fennállt s ami a szakadást előidézte. Mindenekelőtt leszögezzük a tény, hogy a tanulmányban Gábel Jakabtól

a neológokra használt súlyos kitételek a mai toleráns neológokra természetesen nem vonatkozathatók.

A kongresszus előtti idő.

A hitű zsidóság elnyomatását a hazai neológok már a hatvanas években kezdték meg. Az 1864. évben az abszolutizmus korszakában nagy vehemenciával feküdtek neki a neológok vezetői a zsidó ügyek rendezésének. Gróf Pálffy Mórincznál eszközölték ki, hogy e célra konferenciát hívott össze Pestre, melyre elég jellemzően, a zsidó felekezeti ügyek rendezéséhez, egy kikeresztelkedett zsidót is meghívtak. Az abszolutisztikus kormányzat dacára sem sikerült azonban az ujtóknak nevezetes eredményt elérni a hitűek tiltakozása ellen.

Az alkotmány helyreállításával azonban a pesti vezetők nagy erővel vetették magukat a zsidó felekezeti ügyek rendezésének terére. Az egyenjogúsítást be sem várva, azonnal az új miniszterium kinevezése után 1867-ben a pesti hitűközség emlékiratot intézett a vallásügyi miniszteriumhoz, melyben egy izr. egyetemes gyűlés

egybehívását sürgette. A hitű zsidó hitközségek észrevették a veszedelmet. 140 zsidó hitközség terjedelmes emlékiratban tiltakozott a neológok tervei ellen, rámutatván arra a mélyeséges ürre, mely az „ujhitűeket” az „óhitűektől” elválasztja és mely kéi táborot egységes szervezetbe beleszorítani minő veszedelmes, milyen igazságtalan lenne. Ekkor Mezeiék a sajtóban írtó hadjáratot indítottak a hitűek, különösen a boldogult emlékü sátoraljaujhelyi főrabbi, Löw Jeremiás ellen, mint aki a hitűek akciójának élén állott.

1868. január 22-én hívta össze báró Eötvös József a zsidó notabilitások értekezletét. Ez volt az első lépés a felháborító, a hitű zsidóságot lealázó, életérdekeit sértő események egész láncolatában, melyek azután következtek.

A neológok bemondása alapján az ország zsidóságának több mint négyötöd részét képező hitűek közül 7, a törpe kisebbségben lévő ujtók közül 27 egyént hívott be a miniszter. Már ez az aránytalanság is módfelett felháborította a többségnek itt kisebbségben megjelent képviselőit, aminek a meghívottak a konferencia első napján, február 27-én kifejezést is adtak.

Ezen a konferencián tünt aztán ki az az éles ellentét, mely a zsidóság két tábora közt fennállott.

A neológok taktikája kezdetben az volt ugyan, hogy az ellentéteket tagadják, az egészzet holmi apróbb, jelentéktelen rituálék eltérésének minősítsék és csak akkor, amikor a hitűek egyik vezérfője, boldogult emlékü Krausz Zsigmond megdönthetetlen logikával rámutatott a helyzetre, apróra szedvén a kétféle törekvés minden részletét, voltak kénytelenek a neológ notabilitások is a miniszter előtt beismerni azt, amit

előbb makacsul tagadtak, hogy a hazai zsidóság kebelében két, vallásilag egymástól merőben eltérő párt van. Akkor született meg azonban az adminisztratív egység, a közigazgatási egységes keret taktikája, jelszava.

Váltig hangoztatták, hogy a kongresszus nem fog vallási kérdésekkel foglalkozni, ott csak adminisztratív keretről lesz szó, az iskolaalap jövedelmének a hitközségek iskoláira való fordításáról fognak beszélni s az állammal szemben fogják megteremteni az egységes zsidó szervezetet, az egyes hitközségek autonómiájának sérelme nélkül.

A hitűek vezéreibei hangoztatták ugyan, hogy a hitközségek adminisztratív kérdései mélyen belenyulnak a vallási életbe, ezt azonban az ellentábor a rabuliztika minden eszközével letagadta és a maga nézetére hangozta a minisztert is, akinek zsidó vallási kérdések elbírálására valóságos zsidó-pápa-fele szerepet szuggereáltak. Jellemző e tekintetben az a mód, ahogyan a nagynevű miniszter, a szabadelvű államférfiu, zsidó vallási ügyekben döntött.

Künn az országban dult a neológ zsarnokság. Hitközségekben, amelyek majdnem kizárólag hitűekből állottak, egy-egy neológ pasa valóságos orgiákat ült kénykedésével, a vallási intézmények átalakításával, a funkcionáriusok alkalmazásával, a hittanítás megreformálásával stb. Ahol pedig az ujhitűek voltak többségben, ott meg éppen elkeserítették a hitű kisebbségnek az életét. Kassán pandurokkal kergettek szét a közös imára összegyűlt hitűeket, mert nem akartak járni a reformált és szombatokon épített templomba.

Siralmas állapotok voltak Pápán, Miskolczon, Székesfehérvárott, Szombathelyen, Nagyváradon stb. stb., ahol pl. egyik neológ hatalmaság minden tiltakozás ellenére a zsidó iskolába vallásellenes olvasókönyveket vezetett

be. És ilyen eseteknél a neológok báró Eötvöst szerepeltették mint autoritást zsidó ügyekben. A kassaiakhoz 16965—867 sz. a. kélt rendeletében pl. apodiktice kijelenti a miniszter, hogy: „A kassai

izr. templom a sulchan aruch értelmében építetett, a pszák-bész din pedig nem érvényes”. Hasonló értelmű számos rendelkezés történt a neológok inspirációira. (Folytatjuk.)

A romániai zsidóság óhajai

A bukaresti képviselőház 4 kimondott zsidó programmal megválasztott tagja parlamenti klubot alakított, amelynek nevében dr. Fiseher Tivadar a kamarában a felirati vita alkalmával deklarációt olvasott fel, amely többek között azt mondja:

Wesilla mosás a legtakarékosabb

— A Zsidó Parlamenti Club az összes polgári szabadságjogok teljes garantálását várja a kormánytól, különösen pedig a szabadvallásgyakorlatot, gyermekeknek a szülők által választott nyelven való nevelésének és iskolázatásának szabadságát várja. Reméli továbbá, hogy a Maniu-kormány az antiszemita agitációkat gyökeresen ki fogja irtani Románia közéletéből.

— A Zsidó Parlamenti Club a legenergikusabban fentartja Románia zsidóságának összes olyan követeléseit, melyek a zsidó vallás előírásainak zavartalan és szabad gyakorlásával vannak összefüggésben. A Club olyan törvények és kormányintézkedések meghozataláért küzd, amelyek elősegítik a zsidó hitközségek egészséges fejlődését, valamint azért is, hogy a vallási előírások és hagyományok

tiszteletben tartásából semmitiféle anyagi vagy erkölcsi hátrány ne származzék a zsidóságra.

Talmudóra-avatás Hajduböszörményben

(Saját tudósítónktól)

Nem mindennapi ünnepség színhelye volt a napokban a böszörményi orth. hitközség. Méltó keretek között avatták fel a néhai Grosz Herman, volt hitk. elnök által hagyományozott telken, a megboldogultnak fia, Grosz József hitk. elnök és a hitk. tagok áldozatkészségéből felépített modern Talmudóra iskolát.

Az ünnepély az új iskolában déli fél egy órakor, a minchamával kezdődött, ami után a közönség a hitközség ujonnan alakított, hatalmas Bészhamidrosába vonult, hol 200 teritékes diszebed várta a város csaknem egész zsidó társadalmát.

Citron József főrabbi rendkívül megható és szellemes beszédben emelte ki a boldogult apa és szellemében működő fia érdemeit. Tartalmas beszédében t. k. mondta:

— Az első Szentélyt Salamon király emelte Jeruzsálemben. Ennek dacára az Irás Salamon atyját Dávid királyt dicsóiti a beszámítkos alkotásáért, amint írva vagyon: „mizmajr sir chanikas habajisz le-Dóvid — a templom-avatás zsolozsmája Dávidnak”. Miért? Mert Dávidé volt a szentélyépítés terve, a fiu csupán atyja tervét valósította meg. Hason-

— Se szeri se száma azoknak a még vérző sebeknek, amelyeket az erőszak és a jogtalanságok fakasztottak az elmúlt tíz évben az ország zsidó polgárainak soraiban. Mi szüntelenül fel fogjuk tárnai a kormány előtt ezeket a sebeket és követelni fogjuk azok orvoslását.

A zsidó képviselők eljártak a kormánynál a zsidó felekezet államsegélye ügyében. Vlád Aurél kultuszminiszter kijelentette, hogy a zsidó felekezetet ugyanolyan arányban fogja államsegélyben részesíteni, mint a többi felekezeteket.

löképen van ez jelen esetünkben is. A fiu, Grosz József épített, mégis elsősorban az apa dicső emlékezte előtt tartozunk a nagyrabcsülés és elismerés zászlaját meghajítani; azon nemes férfiu előtt, ki ugyan nem érhetette meg, hogy tervét megvalósítsa, de amelyet méltó fia valóra váltott. Grosz József hitk. elnök kérésletlen szavakban viszonzta a főrabbi üdvözlő beszédét és köszönetét fejezi ki munkatársainak:

Dr. Oetker
RECEPTKÖNYV*
148. — színes képekkel illusztrált —
receptet tartalmaz.

Kérje a fűszerkereskedésben!
Ára 30 fillér.

Kitűnő minőségű
Hutter
שפירא שזרפאן
kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár- és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon. J. 461—92, 93, 94, 408—92.

Angyal Benő gazd. alelnöknek és Holczer Ármin gazd. gondnoknak, kik közreműködésükkel oroszlanrészt vettek ki az építés munkájából és általában a hitközség

intézményeinek fejlesztése körül. Felszólaltak még Winkler József, Friedmann Ármin, Tabovics Bernát. A kedélyes ünnepség a késő esti órákig tartott.

A római gettó szenvedései

— Történelmi visszapillantás —

A napoleoni korszakot követő reakció, amelyet restaurációnak nevez a hivatalos történetírás, Itália tulajdonképpeni részében tönkretette az emancipáció eredményeit. A zsidók föl-szabadítását, mint a gyűlölt szabadság gyümölcsét, kíméletlenül kiirtották. A restaurált hatalom a zsidókon busszulta meg magát mindazért, a keserűségért és megaláztatásért, amely a napoleoni uralom alatt érte. A római csöcselék azzal ünnepezte meg Napoleon bukását, hogy megrohanta a Tiberis partján levő gettót (1814 január). A klerikális röpiratokat terjesztették a „jakobinusok és zsidók” ellen, köztereken és kocsmákban olyan alkalmi dalokat énekelték, amelyek a „haza ellenségeinek” legyilkolására lájítottak.

Ebben az időben már sok római zsidó család lakott a város belsejében. Ezeket most kiszorították a gettóba. Még mielőtt a száműzött VII. Pius pápa a fogságból szabadult volna, megkezdődött a „régijogrend” helyreállítása. A zsidók a pápához fordultak oltalomért. A pápa jóindulatáról biztosította őket, de a tettek nem fedték szavait. A római zsidóknak a gettóba való terelése s ezekben a szennyes sikátorokban való elhelyezése elhatározott dolog volt. A zsidóknak be kellett zárniok a korzón levő nagy üzleteiket és csak nagynehezen tudtak kivívni három hónapi haladékot. Tönkremenés és kivándorlás volt az üldözés eredménye.

A reakció munkájának csakhamar megértett a gyümölcse. IX. Pius pápa, aki maga sok mindenben ment keresztül, azon fáradozott, hogy valamiképpen megédesítse a zsidók-

nak a szabadságból a szolgaságba való visszasüllyedését. A szigorú törvény végrehajtásán módosításokat tett és megengedte, hogy a gettón kívül is lakhatnak egyes utcákban és üzhetnek kereskedelmet. De már az utóda, XII. Leó (1823—29) nem ismert kegyelmet a szabad emberek megbéklyozásának nemes művében. Az 1775. évi inkvizíciós ediktumnak csaknem minden egyes pontját újra életbeléptette. Elrendelte, hogy a zsidóháza, a gettó kapuit zárják be éjszakára és két utcával meg-nagyobbította a gettót, hogy valamennyi római zsidó belefértjen. Megtiltotta, hogy zsidók keresztény cselédekkel tarthassanak. A szolgálatokat egy, a szolgálókat két hónap alatt el kellett bocsátaniok. Jámor zsidók, akik szombat nem gyujtottak tüzet, sőtét és fütellen szobában töltötték az ünnepnapot. Csak elvéve fordult elő, hogy a katonák, akik a gettóba vigyáztak, könyörületből lámpát gyujtottak és tüzet raktak a kályhákban.

XII. Leó még azt az „izléses” régi rendszabályt is felújította, amellyel arra kényszerítették a zsidókat, hogy évente összör meg kell jelenniök a San-Angelo templomban és itt végig hallgatniok egy katolikus pap térítő prédikációját. Valamennyi zsidónak ott kellett lennie és végigélveznie a szónoknak a „zsidóság-tévelygéseiről” szóló fejtegetéseit. Azt a megalázó szokást, hogy a zsidóknak farsangkor a bolondok jelmezében ajándékokat kell átnyujtaniok a római hatóságoknak, még VII. Pius pápa rendelte el újra szigoruan: XII. Leó enyhített valamicskét ezen a durvaságon, megengedve, hogy a gettó képviselői saját ruhájukban

vihessék a drága ajándékokat. A pápa még két megszorító dekrétumot adott ki uralkodásának utolsó éveiben. A zsidóknak az egyházi állam területén való helyváltoztatását szigorú ellenőrzés alá vetette: akármilyen rövid útra ment a zsidó, a hatóság beleegyezését kellett kérni és az „inkvizitor-püspök”-nél vagy a vikáriusnál kellett jelentkeznie ott, ahová utazott. A másik rendelet azokat a zsidókat, akiknek a gettón kívül ingatlanuk volt, kötelezte, hogy öt év alatt adják el keresztényeknek, de nem fiktív módon, hanem valósággal, különben elkobozzák a vagyont.

A semleges VIII. Pius rövid kormányzása után XVI. Gergely foglalta el a Szentszéket (1831—46). Bolognában, Anconában és sok más városban a pápai államnak fölkelte a nép a római kuria önkényeskedése ellen. A szabadságmozgalmakhoz itt-ott zsidók is csatlakoztak. A városokban alakult ideiglenes kormányok minden polgár szabadságát és egyenjoguságát proklamálták, köztük kifejezetten a zsidókat. A forradalom kétségkívül sikerrel járt volna, ha a nyugat-európai reakció oszlopa: az osztrák hadsereg segítségül nem jött volna. Az osztrák csapatok leverték a revóluciót és jogaiba iktatták a pápai autokráciát. Ezek után XVI. Gergely nyugodtan léphetett trónjára. A római zsidók deputációja előtt megelégedését fejezte ki, hogy nem vettek részt a felkelésben (Rómában nyoma sem volt a forrongásnak). De mikor később a zsidók felpanaszolták jogfosztottságukat, a pápa vagy üres ígéreteket tett, vagy arra hivatkozott, hogy az apostoli törvények ellen nem tehet semmit. A pápának azonban pénzre volt szüksége és ezt a párisi Rotschild-bankháztól szerezte meg. A bankház tagjai pedig XVI. Gergely elé terjesztették az egyházi állam zsidó hitközségeinek kérvényeit és a pápa teljesítette kérésüket...

Ma természetesen már egyenjogusultak az olasz zsidók, leomlottak a gettó falai, de sajnos, az asszimiláció nagy pusztítókat végez közöttük.

A jesiva-kérdés a folyó heti-szidra tükrében

Több mint háromezer éve, hogy az egyiptomi zsarnok eme bösz és irgalmatlan rendelkezése: „kol habén hajilojd hájajró taslichühü — minden születendő fiút a folyóba dobjatok” kétségbejítő félelmet gerjesztett az akkori zsidó anyák elcsüggedt szívében és ime évezredek után, Faraók rendelkezése nélkül is, meghonosodva találjuk ezen — bár vallásos érzésből fakadó, de a gyakorlati életben súlyos küzdelmet jelentő — ténykedést, felekezettünk körében.

A Tóra tanulásának szenteli figyelmüket a hitéhez ragaszkodó hittestvérünk. Elhagyatja vele szülei, meleg otthonát és messze jesivákba vándoroltatja, hogy a Tóra fenséges tudományában tökéletesítse magát. Szívvel-lélekkel és minden gondolatával a szent Tan labirintusába mélyed az ifju, hogy mennél tökéletesebben és mennél kiterjedtebben vallhassa magáénak a Tóra fenséges tanait. A szülők örömmel és reménnyel figyelik fiuk törekvését és haladását, nem gondolva arra, hogy majdan ha elérkezik önállósága ideje és a lét nagy, küzdelmes harcterére kell kivonulnia, milyen fegyverekkel lesz felvértezve, hogy ott is sikerrel megállhassa helyét. Fegyvertelenül „dobják fiaikat” a küzdelmes lét nagy tengerének zugó hullámaiba.

Egész más elveket vallanak a szülők, mikor leány-gyermekek ki-házásításáról van szó. Nagy óvatossággal és körültekintéssel választják ki azt, kire leányuk jövőjét bízni akarják. Feltétlenül biztosítottak akarják látni leányuk megélhetési bázisát. Nem adják leányukat annak, aki saját fiaik módjára, a Tórának szentelte ifju éveit, mert ilyen ifju oldala mellett sívárnak, türesnek és küzdelmesnek látják leányuk jövőjét és ezért inkább iparos, hivatalnok vagy más biztos egzisztenciájú egyénnel kötik össze leányuk sorsát, mert „kol habász techájün — a leányokat életben kell tartani”.

Szomorú és kétségbejítő a jesiva-látogató helyzete. Ifju évei, minden támogatás mellett is, a hiányok és nélkülözések szakadatlan láncolata. Amikor pedig kikerül a jesivából és a családalapítás nagy problémája dönteti jövője kapuját, tanácstalanul áll, a körülötte tornyosuló és legyőzhetetlennek látszó nehézségek között és reménytelenül tekint a számára oly idegen és vigasztalan jövő elébe. Mihez fogjon! Mit kezdjen!

Nagyszerű intézményeink vannak a jesivák támogatására. Majdnem minden jesivának van menzája. Majdnem minden országos Tomché Jesivósz egyesületünk. A közönségben megvan az akarat és áldozatkészség a jesivák támogatására és ezeken keresztül a Tórának a jövő generációk számára való megörökítésére. Ezen támogatások azonban csak a jesiva látogatás idejére segítik a jesiva ifjuságát és minden támasz nélkül hagyják a jesivából kikerült ifjut. Gondoskodnunk kell tehát arról, hogy a tanházak ifjusága a jövőre is felkészülhessen, hogy a tanházból való kikerülése után ingadozás nélkül, egyenes léptekkel és kellő tájékozottsággal léphessen önállósága útjára.

Még néhány évtizeddel ezelőtt a gazdasági viszonyok olyanok voltak, hogy a kereskedelem, az esetek tulajdonképpeni részében, megélhetési alapot nyújtott annak, ki a kereskedelem nagy gépezetébe bekapcsolódott. A tanházból kikerült ifju meg-növelése után, szerény kis hozományával üzletet nyitott. A kis üzletnek volt annyi hozadéka hogy egy család szerény igényeit kielégítette. Ma azonban megváltozott gazdasági viszonyokkal állunk szemben, amikor régi megalapozott cégek inognak meg nap-nap után és sziklaszilárdnak vélt vállalatok dőlnek ki máról holnapra. Egy ily gazdasági ciklonban, ahol a meggyökeresedett és terebélyes vastag törzseknek nincs ellenálló képességük, hogy állhatna meg a frissen ültetett vékony törzsike!

Elérkezettünk tehát bölcsseink ama megállapításához, hogy

a Tóra mellett szükséges a munka,

vagyis egy ipari szakma elsajátítása. Ne tekintse magát a tanházak látogatója martinnak, ki anyagi létét és jövőjét a Tórának feláldozta. Lehetővé kell részére tenni, hogy a Tóra művelése mellett, aggályok nélkül neki mehessen a gyakorlati életnek és családot alapítva, annak megélhetéséről, különös nehézségek nélkül, gondoskodhasson.

ולא יכלה עוד הרצוי A nagy probléma nem tartható tovább e rejte. A nagy horderejű kérdés a nyilvánosság elé kívánkozik. A jelenlegi helyzet tarthatatlanságát már nyíltan tárgyalják a közvetlen érdekeltek és féltő, hogy ha idejekorán nem történik gondoskodás arról, hogy a

Tóra ifjusága kellő elhelyezést találjon a gyakorlati életben, már a közeli időkben nagy visszaesést fog mutatni a jesiva-látogatók száma, mert a jelenlegi tóra-ifjuság reménytelen helyzete semmiképpen sem fog vonzóan hatni a legközelebbi generációra. A következő generáció a kilátásalan jövővel kapcsolatos tanházak helyett a műhelyeket fogja felkeresni, hol feltalálhatónak fogja vélni az élet gondtalanságát biztosító jövőt.

Meg kell találni a módját annak, hogy a tóra-művelés megőrzésére nélkül és a vallási tradíciók szem-előtt tartásával, a gyakorlati élet szükségleteinek is kellően felkészüljön a tanházak látogatója és különösebb gondok nélkül meg-alapíthassa jövőjét, ahol kereseti lehetősége valamennyire biztosítva lévén, kedvvel és lelkesedéssel tovább őrizhesse a tanházakból magával hozott kincset és azt utódainak is átszarmasztassa.

Szóljanak az illetékesek a kérdéshez! Az elhangzó javaslatokból leszűrődik majd egy alkalmas és mindenki által elfogadható terv, mellyel a tóra-ifjuság bizonytalan életviszonyai mindenki megelégedésére sanálhatók lesznek és a Tóra megőrzése is biztosítva lesz. Ha a felvetett kérdés az illetékesek kellő érdeklődésére fog találni és közülök számosan fogják e lap hasábjain álláspontjukat kifejezni, lesznek közöttük שו"ת-álláspontuak, semesáferesz esz haviad, kik felkarolják, helyeslik és támogatják a revízió eszméjét és lesznek שו"ת-álláspontuak, lósjajn ceokó, kik tiltakozva és rosszalva fogják álláspontjukat kifejteni. Mindkettő jól alátámasztott érvekkel fogja bizonyítani, hogy az ő álláspontja szolgálja a Tóra igazi érdekeit. Mind a két álláspont megismerésére van szükség, hogy egy minden tekintetben helyes és feltétlen alkalmas terv kialakuljon. Szóljanak tehát hozzá שו"ת-elvek is. Mutassanak reá azon körülményekre, melyek szerintük a jelenlegi rendszer fenntartását indokolják, valamint aggályaikra, melyeket a rendszer megváltoztatása iránt táplálnak. Lehet, hogy sikerül a שו"ת-elvek aggályait eloszlatni, vagy oly eszmék kerülnek napvilágra, melyek megismerése után az aggályok maguktól megszűnnek.

Sreter Mór, Debrecen.

Köze adtuk eme igen figyelemre méltó cikket, állásfoglalás nélkül. — Szerk.

Orth. kóser Ementháli sajt, Viktória kövérsajt

és egyéb sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók Ungár Miksa sajtgyárában, Óbó, Vas megye. — Sajtgyártmányaim kiválóságát az orsz. tejtermékbiálatokon elért első díjak, míg rituális megbízhatóságát a sárvári orth. hitközség rabbinátusa által kiállított hechser igazolja.

Wesilla mosás mindenütt

Wesilla mosás a legideálisabb

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Semojsz, Tévész 23.

— Rajschajdes bencsolás —

Sabosz kezdete (Bpest): 4 óra — p

kimenetele „ 4 „ 45 „

Csütörtökön (8 héten át) sojveim-szlichesz

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belföldön postatakarékpénztári csekk útján (50.791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető.

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

Romániai olvasóinknak megfelelő utalványokat küldtünk az (évi 22 pengő) előfizetési összegnek közvetlenül hozzánk eszközleendő postai beküldésre. Az összeg a postán lei-ben fizetendő be és az összeget a hivatalnok őrli ki.

— **A Zsidó Ujság multheti száma** technikai okokból nem jelenhetett meg. A lap (legnagyobb része) ugyanis keddi és szerdai napokon lesz szedve; csütörtökön nyomva és csütörtök este expedálva. A múlt héten kedden és szerdán azonban a nyomdászemélyzet a nem-zsidó ünnep miatt semmi áron sem volt hajlandó dolgozni. De nem jelentünk meg — egyik lapársunk mintájára — 24 óras késéssel sem, mivel esetben a — rövid péntek miatt — a chilul sabosz nem lett volna elkerülhető.

— Nyitrai rabbiválasztás és hírlapi kacsa. A nyitrai orthodox hitközség, ahol 2 év óta Katz Aron főrabbi működik, megválasztotta Günzler Wolf salgótarjáni rabbit rós-bészdinné. A választás nem volt mentes az izgalmaktól. Amint ismeretes, Günzler rabbi nagyszerű jesivát tart fenn Salgótarjában, s így — a sz. érdeke folytán is — a tarjáni hitközség mindent elkövet, hogy a népszerű rabbit maradásra bírja. A nyitrai neológ hitközségben is rabbiválasztás volt, miután az előbbi rabbi, dr. Klein, Eperjes neológ rabbijává lett megválasztva. A nyitrai neológ hitközség dr. Schweiger egri statusquó rabbit hívta meg, akinek megválasztását a cseh kormány még nem erősítette meg. — A nyitrai választások nyilván tévedés folytán — igen mulat-

ságos torzításban láttak napvilágot a neológ hetisajtóban. Ugy tünteti fel a dolgot, hogy a nyitrai orthodox hitközség egy része Vorhand rabbit akarta, a hivatalos jelölt azonban dr. Schweiger volt és így ő lett orthodox főrabbi megválasztva(!) Ez körülbelül úgy hangzik, mintha azt írják hogy a szatmári orth. hitközség egy része elégedetlen lévén R. Joél Teitelbaum nagykarolyi főrabbi jelöltségével, megválasztotta dr. Kecske méti nagyváradi neológ rabbit orthodox főrabbiá...

— A tapolcsányi Fürst-jubiläum. Gyönyörű szép ünnepély keretében tartották dec. 25-én R. Chájim Fürst, a hirneves tapolcsányi hitoktató 50 éves működési jubileumát. Bernfeld József nyitotta meg az e célra egybehívott diszközgyűlést, melyben keresetlen szavakkal üdvözölte a jubiléumát és méltatta annak dús érdemeit, ki generációkat nevelt fel a hithü zsidóságnak. A hitközség nevében Weisz főrabbi, a tanítványok nevében Hirschler modori főrabbi és a Machziké-Tóra nevében Kornfein ügyv. elnök üdvözölték. Este 200 teritkes bankett volt, mely alkalommal figyelemreméltóan szónokoltak Fürst csuzi főrabbi, Kalisch és Unzdorfer rabbik (Pozsony), Zarkóver és Taub urak, végül Schlésinger Jenő, a „Jugendgruppe“ elnöke. A népszerű hitoktatót ünneplő közönség éjfél utánig volt együtt a legjobb hangulatban, amikor a jubiléum felkesztésével ért véget a szép ünnepély.

ארטה כשר

VÉNUS

ÉTELZSIR

SNYDERS egri orth. főrabbi
sz. hűségű előfizető

VÉNUS ÉTELOLAJ

kiadó mindenképpen minden sz. érdeke folytán — a tarjáni hitközség mindent elkövet, hogy a népszerű rabbit maradásra bírja. A nyitrai neológ hitközségben is rabbiválasztás volt, miután az előbbi rabbi, dr. Klein, Eperjes neológ rabbijává lett megválasztva. A nyitrai neológ hitközség dr. Schweiger egri statusquó rabbit hívta meg, akinek megválasztását a cseh kormány még nem erősítette meg. — A nyitrai választások nyilván tévedés folytán — igen mulat-

Olajművek r.-t.

Kohn Adolf és Társa

Győr-Budapest

Zoltán-utca 14.

Telefon: 8-22

Képek: Busmann Lipót és Tsa

Telefon: Ujpest 161.

ארטה כשר

— A munkácsi főrabbi Magyarországon. Miskolcra 1. jelenti tudósítónk: Mivel a munkácsi főrabbi — aki kiváló מורה — a brisze-re való meghívásoknak, messzi utakra is eleget szokott tenni, elfogadott szombatra egy Sajószentpéterre való meghívást. A főrabbi tisztelőinek száza látogattak el Sajószentpéterre ez alkalomra. — Neuwald és Plattner miskolci hittestvérek felkérésére vasárnap este ájtott Miskolcra, ahol Gottlieb szefard főrabbit látogatta meg előbb, majd Neuwald ur vendége volt. A hívők nagy tömege várta, amely után elébe járult mindenféle kérésekkel. Mindenképp volt egy-egy kedves, nyájas szava. Tudósítójuknak is csak nagynehezen sikerült bejutni éjfélfelé. A főrabbi ur meglepő jártasságot tanúsított a magyar-zsidó sajtóviszonyok terén. Üdvözletét küldte a Zsidó Ujságnak és áldást kívánt az orthodox érdekek szolgálatába állított tevékenységéhez. Különösen kiemelte a Zsidó Ujságnak mindenkor tanúsított pártatlanságát, pártviszályokon való felülemelkedettségét. Nemsokára beült kíséretével a készen álló autóba és elutazott. Szerényi Jenő.

— Tóranulás és szeretetmunka Makón. A makói Saschevra Tévész hó 11 én tartja évenként — szijümmel kapcsolatos — évi közgyűlést. E napon hunyt el ugyanis a hirneves makói főrabbi, R. Slajme Ullmann z c. l., aki a talmudi irodalomban „Jeriasz Sela jma j“ művével szerepel. Az ezidei szijüm-lakoma alkalmából Vorhand Mózes makói, Rubinstein Á. Dávid mezőkövácsházi főrabbi, továbbá Gombó József saschevra elnök tartottak a megdicsőült nagy mester szellemében Tóra igékkel telített beszédeket. Ezzel kapcsolatban igen nemes, szociális tevékenységről ad hírt makói tudósítónk: A makói hagymakiviteli orth. cégek nagy része a hagymaexport megkezdése előtt elhatározták, hogy minden elszállított 100 métermázsá hagyma után 2 pengő jótékonyossági perselybe dobnak. Így több mint 3000 pengő gyűlt össze. Ennek az összegnek egyharmadát a helybeli Talmudtórának juttatták, a fennmaradó összegből egy „Gemilusz Cheszed“ alapot létesítettek, amelyből szegény embereknek kellő fedezet mellett kamatmentes kölcsönt nyújtanak. A „Gemilusz Cheszed“ elnökei: Klein Salamon (Klein Gábor cég) és Montag Vilmos

(Montag, Weisz és Paskesz cég), pénztárosa Wertheimer Jakab, ellenőre Kornfeld Dávid.

— Chanuka-ünnepély a montreuxi jesivában. Lélekemelő ünnepély keretében folyt le az idei Chanuka-ünnepség a svájci jesiva gyönyörűen díszített és kiváló nagytérben. Gyümölcscsel és más egyéb édességekkel dusan megrakott asztalok várták a böcherokat. Elsőnek a III.-ik osztály fejezte be gitin traktátus egyik fejezetét, majd Kirsch előadó mondott mélyenszántó pilpült. Utána a jesiva illusztris vezetője Botschkó ur fejtegette lebilincselő beszédben a „nészchanükó“ fekkölt tanulságait Beszéltek még Schwarz és Hirschowitz előadók. Előbbi klasszikus héber beszédben hívta fel az ifjakat, tegyenek tanúságot — a Tóra szorgalmas tanulmányozásával — az igaz, hamisítatlan Mabeus-szellem mellett. Az egyes beszédek között külön ez alkalomra betanított kórus szórozta a szébbnél-szebb zsidó dalokkal az egybegyűlteket. 12 óra körül táncra perdültek az ifjak s csak nehezen oszoltak széjjel éjjeli 2 óra után, a régi jesiva-dal „vetáher libén ú“ hangjai mellett. Jiczchok Hakotojn

Wesilla mosószert hódít mindenütt

— Négy nyelvű rabbiinstalláció. A gyergyószentmiklósi orthodox hitközség főrabbiává választotta dr. Krausz Mózes, az ácsi főrabbi fiát, aki eddig a beszercei erdélyi orthodox iroda főtitkára volt. Az új főrabbit nagy lelkesedéssel fogadták s jellemző az erdélyi viszonyokra, hogy installációs beszédében héberül, magyarul, németül és románul beszélt.

— Angliában érdeklődnek a magyar numerus clausus ügyében. Az I. T. A. távirati ügynökség jelentése szerint az angol sósóházban Josiah Wedgwood, az ismert munkáspárti képviselő azt kérte a külügyminisztertől, hogy a budapesti angol követ útján kérjen felvilágosítást arról, vajjon a zsidó hallgatók ellen ismét (?) be akarják-e vezetni a numerus clausust. A külügyminiszter megígérte az információ beszerzését.

— Baumgarten és a többiek. A Zsidó Ujság annak idején vezércikkét közzétette a Baumgarten alapítványról, amelyet egy régi pesti zsidó család kitért tagja tett s amelynek értelmében óriási pénzüsszeget tett le oly irók jutalmazására, kik szellemi önállóságuk és a divatnak hódolni nem akaró irányuk miatt nem tudnak anyagi bajaik miatt

Amit mindenkinek tudni kell!

A

legjobb és országszerte közkedvelt orth. שש csemege ma már a

STERN és TSA

füstölthúsáru gyár
gyártmányai.

B

eláthatja tehát, hogy saját érdeke, mindenkor szükségletének e cégnél való beszerzése.

C

somagszét-küldés 5 kg.-nál francó-francó 3-szor naponta.

Gyár és expedició:

Budapest,

VII., Nefelejts-utca 12. sz.

Telefon: J. 458-30.

Főzlet: Király-u. 54

Telefon: Lipót 980-08.

FIÓKLERAKATOK:

Auster Salamon

Péterffy Sándor-ucca 34.

Reich csemegeház

Mester ucca 34.

Goldmann J.

Ujpest, Piac-tér,

ahol áruink gyári áron kaphatók.

Jegyezze meg címünket!

alkotni. Megírtuk, hogy kurzus körében a fejedelmi alapítványra is rá fogják sütni a destruktív jelleget és akárhogyan akart szabadulni az alapítványozó a zsidóságtól, halála után is csak zsidó marad. Közben azután az történt, hogy az alapítványi levél megerősítését hivatalos helyről oly feltételekhez köztették, amelyek a kitért zsidó alapítványnak egy részét az antiszemita íróknak garantálják. Legalább azt olvasuk egy külföldi lapban, hogy a Baumgarten alapítvány egyik nagy díját a „Magyarság“ című lap egyik vezetője kapja. Az illető lap képviseli a legtöbb modorban a magyar zsurnalisztikában az antiszemizmust. Szóval ugyanaz az eset, mint egykor a keresztényszocialista Bécsben ahol a Rothschild által alapított de a város kezelésébe adott kórházban zsidó orvos nem kaphatott helyet. Egyideig egy zsidó által létrehozott budapesti árvaház kapujáról levették a zsidó alapító nevét. Így lesz a zsidó pénz szaga desinficiálva.

— A váci orth. hitközség a múlt héten tartotta rendes évi tisztújító közgyűlést Ungár Jónás választási elnök vezetésével. A választáson nagy számban jelentek meg a tagok s a felvonult ellenzéki csoport dacára, nagy többséggel lett újból elnökké megválasztva Löwy Dávid, aki ambíciójával s energiájával teljesen modernné építette át a mikvót, mely most minden igényeknek megfelel. Programbeszédében kijelentette, hogy rövidesen hozzáfog a hitközség régóta vajdó templomépítési problémájának megoldásához. Megválasztottak még: Wohl Henrik alelnök, Dach Adolf, Herman Ignác, Hirschfeld Adolf, Löwinger F. Sándor, Schmidl Samu, Pápa Lipót, Ungár Jónás előljárók, Hirschfeld Rezső pénztárnok, Winkler Ignác ellenőr, Reichenberg Mór és Renner Simon gábek. Választmány: Abelesz Sándor, Abelesz Fülöp, Donáth Dávid, Fischer Dávid, Hirschfeld Mátyas, Hirschfeld Henrik, Hutterer Nándor, Löwy Samu, Schik Bernát, Schönfeld Viktor, Weinberger Dániel.

— A hajduhadházi „T. B.“ Friedmann Herman választási elnök vezetésével a köv. tisztikart választotta: Ifj. Horowitz Ferenc elnök, Grünbaum Artur titkár, Wohlberg Jakab gondnok, Horowitz Ernő ellenőr, Horowitz Sándor pénztárnok. Választm. tagok: Goldstein Péter, Grünstein Miksa, Deutsch Izsák, Horowitz Emil.

— A bodrogkereszturi rebbe, Reb. Sájale utódja, R. Meir Joszef Rubin az elmúlt szombaton egyik hívének brisz-ünnepélye alkalmával Búdszentmihályon tartózkodott, mely alkalommal sok idegen jött el Szentmihályra a rebbe meglátogatására. A fiatal rebbet igen nagy tiszteletben részesítették. Péntek este a rebbet megtisztelte látogatásával a búdszentmihályi főrabbi, szombaton Rubin rabbi végezte az összes imákat és szombat este ujabban számosan zárandokoltak hozzá a szomszédos községekben, Hajdunánásról, Tiszalókról az éjféli utánig tartó melave-malkera.

— Halálozás. Páparól jelenti tudósítónk, hogy ott az egész város részvételével kísérték örök nyugalomra öv. Korein L. Józsefnek, a 91 éves korában elhunyt és zsidó chájilt és igazi nemes értelemben vett czedekeszt, aki ritka vallásossága és jószívűsége révén a zsidó nagyszónokok mintaképe volt. Mint egy híres talmid chóchom, R. Majse Róth leánya egész életén át jámborságával és jótékonyágával irányította kitérő gyermekeinek életmódját. Az elhunytban dr. Korein Sámuel bécsi orvos, Korein Vilmos pápai nagykereskedő és Korein Dezső főv. bizottsági tag, öv. Krausz Vilmosné (Pápa), dr. Bernstein Béláné (Nyiregyháza), Kerpel Ignácné (Sopron) és más anyjukat, dr. Bernstein Béla nyíregyházi főrabbi pedig anyósát gyászolják. A nemes matróna érdemeit Pressburger tisztelendő, pápai rabbi helyettes, Bernstein Béla és az elhunyt fia Korein Dezső méltatták szívhez szóló heszpedekben.

הנעב"ה

— A balkányi Tiferesz Bachurim szombaton este alakult meg a főrabbiné által impozánsan rendezett melave-malke keretében. Az ezt megelőző sales-szüdesz alkalmával az egyesület díszelnöke: Lichtenstein K. főrabbi ur nagyszabásu szónoklatban ismertette az egyesület szent céljait. A következő tisztikar lett megválasztva: Lichtenstein József elnök, Genuth Dávid társelnök,

Paneth-féle orth. כשר szalámigyár Debreczen

ajánl mindennemű szalámi, virsli és füstölt hústarték a legolcsóbb napi árak mellett.
Tegyen azonnal próbarendelést fenti árukból és a legkitünőbb debreceni specialitásaimból

u. m.: hizott libahúsból készült debreceni páros- és cserkész-kolbász, valamint az elismerten legjobb liba-szalámi különlegességek.

Postai szállítást naponként, esti 9 óráig, 5 kg-os csomagnál bérmentve. Kérje legújabb árjegyzékemet.

**Paneth szalámigyár,
Debreczen.**

Frankfurt Sándor gondnok, Heisz Adolf pénztárnok, Jakab Ezekiel titkár, Fried Ferenc és Heisz Izidor ellenőrök, Rosinger József és Fried Lajos választmányi tagok.

— A szombathelyi Tiferesz Bachurim a napokban tartotta nagygyűlését. Holzer József elnök számolt be a lefolyt esztendőről és buzditó beszédet intézett a tagokhoz. Az esti tanulás — ugymond — ugy van berendezve, hogy azon az

Ágyterítők, függönyök Löwy Arthur kézimunkaüzleteiben Budapest, Király-ucca 15. és Lipót körut 25.

Teljes függönykészlet és felszerelés

mely a 1 fehér Stor-függönyből 150—250 cm., 1 színes művészfüggöny, 2 szárny, 1 drapéria, 1 tartósan rezelt függöny-tartó rud teljes felszereléssel

17 P

Mint a hírszolgálatban a rádió, a közlekedésben a repülőgép, éppen úgy a fényképezés, helyesebben az arcképfestés terén az airbrush, a légecsét forradalmat okozott. Átalakította az arcképfestés technikáját, tökéletessé tette a kivitt s ami a legfontosabb, hihetetlen mértékben olcsóbbá tette az arcképeket. Ezzel a modern gépezettel, amely Amerikából indult el utjára, Európában még igen kevés műterem van felszerelve. Magyarországon pedig csak egyetlen fényképező szerelte be eddig ezt a technikai csodát, a közismert **Diskay** mester, kinek VII., Rákóczi-ut 74. sz. alatt, a Magyar Divalcsarnok házában és III., Zsigmond-utca 36. sz. alatt vannak a műtermei. Ezekben egy darab életnagyságú arcképet kerettel együtt P 18 árban szállít — beküldött fényképek után is! — lapunk olvasóinak, kik egyéb fényképezőeszközeiket is beszerezhetik ott a legjutányosabb árakon, miután lapunknak sikerült ily irányú megállapodást létesítenie.

DISKAY MONA LISA

művészi fényképező műterme

B U D A P E S T

VII., Rákóczi-ut 74. III., Zsigmond-utca 36.
Telefon: J-350-89. Telefon: Aut. 517-40
Magy. Divalcsarnok Lukács sfüldével
házában. szemben.
Címre kérjük ügyelni!

Kedvezményes áru szelvény.

Utalvány nélkül 50 százalékkal drágább. Ezen kedvezmény érvényes fényképnagyításokra is.

egylet mind a 80 tagja megtalálhatja azt, ami e célból neki legjobban megfelel. A jesivát végzett növendékeknek Frey Salamon, az egyesület ellenőre személyében kitűnő előadójuk van, viszont a kevésbé, vagy a Talmudban egyáltalán nem jártasak a hitközség egyik vezető emberének személyében olyan nivós, szívet-lelket gyönyörködtető előadást hallgathatnak, ami a legkényesebb igényeket is kielégíti. A lelkes beszéd után a választás a köv. tisztikart eredményezte: Elnök Holzer József. Alelnök Holländer Adolf. Pénztáros Kohn Andor. Titkár Ragendorfer Samu. Ellenőr Frey Salamon. Háznagy Schiff Leó. Könyvtáros Wollstein Béla. Választmányi tagok: Neumann Miklós, Wösner Gyula, Trebitsch Elemér, Unger Samu, Neumann Sándor, Steiner Emil.

— A békéscsabai Tiferesz Bachurim december 23-án tartotta rendes tisztújító közgyűlését. Meglettek választva: Stern Henrik elnök, Grünwald Zoltán alelnök, Ackermann Géza titkár, Grünwald Ervin pénztárnok, Berla Zsigmond és Mendelovits Jenő gondnokok. Frisch Mózes ellenőr, Sabel Bernát háznagy, Grünwald Nándor könyvtáros, Binéth Béla, Ehrenfeld Hermann és Rosenberg Adolf számvizsgálók.

— A soproni Tiferesz Bachurim amely 24 éve működik sikeresen és közel 100 tagot számlál, december 26-án tartotta meg rendes közgyűlését. A gyűlést Müller Emil alelnök nyitotta meg, utána Glaser Béla pénztáros beszámolt az elmúlt év eredményéről. A közgyűlés a vezetőség önzetlen és sikeres működését jelezőkönnyűleg köszönte meg. Ez-

után az új tisztikar megválasztása következett, amit heves agitáció előzött meg. A tisztikar: Koppel Béla elnök, Breuer Dávid alelnök, Luria Ernő pénztáros, Friedmann Ernő ellenőr, Fuchs Albert előjáró. Választmányi tagok: Rosenberger Ödön, Lederer Hermann, Stössel Jenő és Raab Ödön.

— Vendégszónoklat. Szécsényből jelenti tudósítónk: „Az elmúlt szombaton községünkben időzött Lehner Jónás hitszónok (ki jelenleg Debreczen lakik). Főrabbi urunk megtisztelte őt dróse-val, melyet a közönség általános tetszése közepette tartott meg”.

Családi hírek

Kosztelitz Eszter, Szombathely—Somlósözlős, Weisz Géza, Szombathely—Szany, jegyesek.

Rosenthal Rózsika, Salgótarján, Berkovits Mór, Fony (Abauj m.), jegyesek. Minden külön értesítés helyett.

Klopfer Etuskát eljegyezte Kollmann Zsigmond, a budapesti Tiferesz Bachurim elnöke. — Minden külön értesítés helyett.

Glücklich Pirikét eljegyezte Gottdiener József, Hajdunánásról. — Minden külön értesítés helyett.

Weinberger Jutkát, Makóról, eljegyezte Winternitz Lajos, Soltvadkert. — Minden külön értesítés helyett.

Szerkesztői üzenetek

Többeknek: Reklamációjukra hirovatunkban megadtuk a választ. Egyébiránt mi megjelentünk Chánuka második szombatjára, amikor viszont idézett lapársunk nem jelent meg. — Kérem olvasóinkhoz: Szükségünk volna az elmúlt év köv. Zsidó Ujság számaira: 1, 10, 12, 21. Nagyon kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy e számok bármelyikét bocsássák rendelkezésünkre. Szíveségüket viszonzni fogjuk. — P. A.: A kérdéses keksz nem kóser. Ugyiszintén aggályos rituális szempont-

Ceres-ételzsir

orth. כשר
a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—92, 93, 94, J. 408—92

ból a puszerli is, mivel a tojás sárgáját tiltott anyaggal helyettesítik. Ezen süteményféléket legcélszerűbb a Weisz Mór budapesti cégnél beszerezni. (Lásd hirdetéseinkben). — Miskolc: Vajjon lehet-e Aszoro-Betűész napján délután 4 órakor tea-délutánt rendezni, ennek megítélése kompetenciánkon kívülre esik. Felszólalását legfeljebb teljes név-aláírással közölhetők csak. — „Vilj”: Köszönjük k. sorait. Verseiben felcsillan mondanivaló, de a forma még nem megfelelő. Versíráshoz klasszikus művek tanulmányozása és gyakorlása az előfeltétel. — D. L.: Nem értjük kérdését, miért ne szabadna szombaton átmenni a Tisza egyik partjáról a másikra? — Bonyhád: Ill-tékesek kérésére és tanácsára célszerűnek látjuk egyelőre a dologgal nem foglalkozni. Ha aktuális lesz, felhasználjuk. — K. J., B.: Kérdése nem világos. — K. L., Piszke: Egyáltalán nem ütközik a vallástörvénybe. — M. B., V.: Már tárgyaltuk a kérdést. Eredmény: nincs kizárva, hogy a paprika közé zsiradékot kevernek, de igen valószínűtlen. Blum szarvasi főrabbi urhoz szíveskedjék felvilágosításért fordulni. — Montreux: A litván dolgot nem közölhetjük. —

L. I.: Drósek ügyében szíveskedjék fordulni Braun Izrael pesti rabbihoz (lásd hirdetéseinkben), ki a kívánt beszédet olcsón, utánvétellel önnek elküldi. — D. B.: Nem felelt meg. — B. Gy.: Coculusztré né nem forog fenn aggály rituális szempontból. — K. J.: Mazeltov! Joga van. — V. A.: Eppen jelen számunkban kezdjük közlését. A Központi Irodánál kapható.

Orth. kóser étkezde

Weisz Mártonnál

Püspökladány, az állomással szemben.

„מנהגו ישראל ותקנות”
nebst Gebräuche des Nojda Bijnädo, R. Elie Wilner, Chassam Soifer 4 österr. S. — „Dovor Beitoj” 5 grosse Bände: Drosches auf jede denkbare Gelegenheit, wie Bar-Mizve, Hespel, u. s. w. Preis 25 S. Von hervorragenden Darschonim, hebräisch, 2 Bände S 10. „Simchas Haneles”: müser u. dinim 5 S. — „Zeeno Ureno” 8 S. — Diese, wie auch andere Störin in leichtem judisch-deutsch. — Gegen Vorauszahlung. **Rabbiner J. KRAUSZ.** Lackenbach (Burgenland).

Két sikerült

Purimspiel

összesen 9 szereplővel, csekély ára
1 pengő.

Megrendelhető az 1 pengő előzetes beküldése mellett **Schwarz Izidor** tanítónál, **Kiskőrösön**. (Előadásra 6 nyomtatott fűzet ára előadási engedéllyel együtt 8 P.) Oriási siker! Számos gratuláció!

Orth. כשר házikoszt. Izletes! Olcsó!

Bejáró vendégeknek kiadós étlap. Előfizetők házon kívül is, olcsó árban. **Salamonné-étterme, VI., Király-u. 8. I. em.**

Tartósan ondoláltassa haját, mert ez hónapokig eltart garancia mellett.

Díjtalan bemutatást és felvilágosítást ad:
Telefon: 890—40.

Kránitz Árpád hölgyfodrász
Budapest, IV., Párisi ucca 5. szám. (Főpóstával szemben.)

Hygienikus, egyszerű, olcsó **Mikve-berendezéseket** készít, alkíto, javít, **Gyenes Antal** központi fűtés-, vízvezeték-, csatornázás és fürdő berendezési vállalata, Debrecen, Arany J.-27. Tel. 9-37.

Hirek a nem-orthodox világból

— A „Zsidó Hitéleti Lexikon“ IX. íve most kerül szétküldésre. Ez a mű, mely világviszonylatban is először jelenik meg, már eddig is kivívta a szaktudós világ elismerését. A Talmud és Sulchan Aruch törvényeit tartalmaz a könnyen áttekinthető módon, amelyet kb. 1000 éven át vagy 2000 tudós írt, és amelyben benne él lelegevenebben a zsidó néplélek. A magyar zsidóság — sajnos — túlnyomó többsége előtt ez eddig elvont fogalom. A keleti zsidóságnak 1000 és 1000 zsargon könyv viszi lelkébe e rengeteg tudomány gyöngyeit. De nálunk alig van magyar-zsidó igaz Tóraismertető irodalom. A mű a szerzőnél: Lebovits József főrabbi, Mágocsán, kapható. Előfizetési díj: az egész műre 24 P, egy évfolyamra 8 pengő

— AMERIKAI ZSIDÓ NAGYSÁGOK. Louis Marshall, az amerikai zsidóság egyik vezére, 72 éves lett december 14-én. A háború áldozatainak felsegítésére 65 millió dollárt gyűjtött eddig. Legutóbb az amerikai nem-cionistákat tömöríti a palesztinai munka jávára s arra, hogy résztvegyenek a palesztinai zsidó ügyvivőségben. — Egy másik nevezetes filantróp, Julius Rosenwald egymaga 5 millió dollárt adott az oroszországi zsidó letelepítés céljaira. Rosenwald az új amerikai elnök baráti körébe tartozik s ezért az a hír járja, hogy miniszter lesz.

— ZSIDÓ TUDÓSOK. Dr. Marcon, aki Péterváron egyetemi tanár volt és a bolsevisták elől menekülve Berlinben él, meghívást kapott a hamburgi zsidó könyvtár vezetésére. Dr. Marcon kiváló ismerője a karaita irodalomnak. — Palesztinában dr. Eisenstadt héberre fordította le a régi római törvénykönyvet (Corpus Juris), a

mely alapja a mai államok jogszabályainak s némely tekintetben érintkezik a talmudi joggal. Ugyancsak héber fordításban jelent meg Einstein professzor nagy fizikai műve, a relativitásról. A két mű héber fordítása azt mutatja, hogy a héber nyelvben a legelvonatottabb fogalmakra is lehet megfelelő megjelöléseket találni.

— A PESTI HITKÖZSÉG TANERŐINEK FIZETÉSE. A budapesti orthodox hitközség összes tanítóinak és tanárainak az állami fizetést adja, amint ezt a törvény elő is írja. A pesti neológ hitközség azonban anyagi viszonyaira való tekintettel nem hajlandó ezt a fizetést megadni. Még a múlt év márciusában megfenyegette a miniszter az előjáróságot, hogy a fiu és a leánygimnázium nyilvánossági jogát elvonja, ha nem adja meg az állami fizetést a hitközség. A főváros közigazgatási bizottságának ily értelmű határozata a polgári iskolai tanárokról is hiába való volt. A hitközség nem fizetett. Pár héttel ezelőtt a tanárokhöz nyilatkoztatói blankettákat küldtek, amelyek arról szólnak, hogy a tanérek lemondanak több év óta felhalmozott követeléseikről, aminek fejében állami fizetést kapnak — további intézkedésig. A nyilatkozatot csak egynéhányan írták alá, a nagy többség nem akart jogáról lemondani. A nyilatkozat aláírói erre most nagyobb fizetést kapnak, mint a többiek.

— A JEWISH AGENCY KIBŐVÍTÉSE KÖRÜL. Amint említettük, az amerikai nem-cionisták egy nagy csoportja Louis Marshall vezetésével elhatározta, hogy a palesztinai munka érdekében együtt fog dol-

gozni a cionistákkal és hajlandó belépni a palesztinai zsidó ügyeket intéző bizottság (Jewish Agency) vezetőségébe. Most erről folynak Berlinben tárgyalások. Egy jeruzsálemi hírlapjának ezzel kapcsolatban a palesztinai orthodoxia vezére Rabbi Chájim Sonnenfeld bejelentette, hogy ő is belép a Jewish Agency-be, ha az kötelezné magát vallásos alapon való működésre.

— ÜNNEPLÉS. Kolozsváron a neológ hitközség szép ünnepség keretében ünnepelte elemi iskolája igazgatójának, Zádor Benőnek, 35 éves működését. Az ünnepélyen az orthodox hitközség és chevra is üdvözölte a pedagógust, aki fiatalabb éveiben a pozsonyi jesiva hallgatója volt.

— AMIT A ZSIDÓ UJSÁG-NAK IS MEG SZABAD IRNI. A budapesti Lipótváros egyik egyesületében, amelynek élén a magyar neológ zsidóság és a pesti hitközség vezéralakjainak nevei tündökölnek, fényes Mikulás-ünnepséget rendeztek. Egy másik mikulási ünnep ugyancsak a Lipótvárosban folyt le a legelőkelőbb neológ zsidók patrónusa alatt. Egyes u. n. orthodox körökben a „Zsidó Ujság“ nem orthodox vonatkozású híreire felszisszennek, hogy „veszélyeztetjük a neológok és az orthodoxok közötti békét“. Ezért hangsúlyozzuk, hogy ezt nekünk is meg lehet írunk, mivelhogy a fenn említett két hírt a neológ sajtó írta meg.

Kundmachung

Wirkungsvolle in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** u. s. w. Gas-u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P aufwärts, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. — Mein **אשר על פניו** auf **Perek**, Preis: 1.20.

Rabbiner Israel Braun

Budapest, Szövetség ucca 43.

Két vallástörvényi megjegyzés

— Levél a Szerkesztőhöz —

É sorok megírásánál az a zsidó felelősségérzet vezet, amely elvül tüzi ki „im laj jagid...“ hogy bünt követ el, aki némely vallási visszasságot említellenül hagy. Másrészt meg vagyok győződve, hogy vallásunk érdekében minden eszközt meg kell ragadnunk s így természetesen a sajtó erejét is igénybe kell vennünk. A sajtó publicitását minden elv propagálására használják s épen mi, orthodox zsidók ne akarjuk igénybe venni szent érdekeinkben?

Két megjegyzést akarok tenni. Mindkettőben fontos vallástörvényi szempontról van szó.

Az őszi ünnepek előtt szüretelt bor igen savanyu volt s azért a legolcsóbban adható csak el. A multkor Báltaszéken voltam s ott azt tapasztaltam, hogy némely borfajta még a szódavíznél is olcsóbb. Literenként 13 filléért is kapható. Egy pesti cég bevásárlója azt mondta ottani szállásadójának, hogy 3—4 ezer hektoliter borra van még szüksége — ecetgyártás céljaira. Itt kezdi a dolog érdekelni a zsidó nyilvánosságot. Az előadott tényekből kiderül tehát, hogy az ecet vásárlásánál ügyelni kell arra, hogy ne legyen *nészecz*-gyanus. E tekintetben a főtisztelendő rabbi uraknak meg kell tenni minden lehetőt. Ép ez az eset az u. n. oroszhalaknál (ruszli). Csak olyan helyről volna szabad beszerezni, ahol az említett vallástörvényi aggály nem áll fenn. Nézetem szerint a gyárosok sulyt helyeznének ritualiter kifogástalan áru forgalomba hozatalára, ha ilyenmü kívánságok komolyan kifejezésre jutnának. A ruszli ugyanis oly tömegcikk, amelynek fogyasztói között a szérelyebb sorsu zsidó polgárság —

s azok egy nagy kontigense még erősen ragaszkodik a szent hagyományokhoz — is nagy helyet foglal el. Hogy nem felfujt dologról van szó, hanem komoly vallástörvényi aggályról, mutatják a törvénykodexünk idevonatkozó előírásai, amint ez kiderül a *Jajré Deo* 114. paragrafus 4. és 6. bekezdéséből. (Lásd még a „Chochmasz Ódom“ 66. pontját.

A *Jajré Deo*-ban kodifikált egy másik törvényre vonatkozik másik

megjegyzésem. A házassági együttélés törvényére célzok. Sokan a polgári naptár szerint rendezik be az idevonatkozó szabályok betartását. Ez téves álláspont, mert itt teljesen a zsidó naptár szerint kell eljárni. Erre is fel kell hívunk orthodox hittestvéreink figyelmét, különösen rabbijainknak van alkalmuk e tényre rávilágítani előadásukban, de főleg a magánérintkezésben.

Hirsch Eizik
(Kiskunfélegyháza).

A debreceni Tiferesz Bachurim 10 éves jubileuma

Impozáns keretek között ünnepelte a debreceni orthodox ifjuság egyesülete tízéves fennállásának jubileumát. Chanuka szombatján az egylet egyik alapítója, Rosenberg Emánuel debreceni alrabbi, az egylet helyiségében nagyszabásu charifesz és magidesz dróset mondott. Este pedig ünnepélyes melave-malkét rendeztek, melyen a debreceni orthodoxia színe-java, a hitközség rabbisága és előjárósága vezetésével részt vett. Az ifjuság nevében Weinberger Miksa üdvözölte lelkes szavakkal a vendégeket. Strasser Salamon főrabbi a föle megszokott ékesszólással méltatta az egyletnek az ifjuság vallásos nevelése terén szerzett érdemeit. Blas Ede hitközségi alelnök tartalmas magidesz kapcsán nagy hatással mutatott rá az egylet jelentőségére. Bernfeld Ernő, az egylet első elnöke, Strasser főrabbinak az egylet fejlesztése körül szerzett érdemeit méltatta. Az ifjak hagyományos énekekkel fűszerezték a melave-malkét, mely igazi zsidó szüdasz micvó örömmel töltötte el a résztvevőket.

Másnap diszkozgyűlést tartott a Tiferesz Bachurim. Öhlbaum Ármín alelnök megnyitóját után Bernfeld Sámuel hitk. elnök a hitközség üdvözlését tolmácsolta és

meleg szavakkal fejezte ki elismerését az egylet tevékenysége iránt. Spiegel Andor a budapesti Tiferesz Bachurim képviseletében nagyszabásu beszédben üdvözölte a testvéregyletet. A miskolci Tiferesz nevében Feldmann elnök tartott üdvözlő beszédet. A közgyűlés ünnepélyességét emelték Hirsch Ernő alelnök, Bernfeld Ernő, Krausz Ernő, Krausz Ábrahám, Klein Ernő, Berger (Miskolc), Glücklich Béla (Nánás), Ceisler Jenő felszólalásai. A diszkozgyűlésen Glücklich Béla a nánási, Jakab Ezekiel a balkányi, Öhlbaum József az abaujszántói, Schwarcz Péter a vámospércsi testvéregyletek képviseletében vettek részt. A miskolci Tiferesz Bachurimot Feldmann elnökön kívül Bernfeld Miklós, Berger S., Goldhammer és Neufeld képviselték. A vendégek tiszteletére a Hartstein-vendéglőben bankettet rendeztek, melynek kellemes hangulatát fokozták Spiegel Andor, Strasser Nátán, Feldmann, Goldhammer, Rosenbaum Aladár, Krausz Ábrahám és mások szellemes felszólalásai.

— Orvosi hír. Dr. Reich Sándor gyermekorvos, a Bródy Adél gyermekkorház volt alorvosa, rendelését V. Sziget-u. 5., I. em. I. alá helyezte. (Rendel 3—4. lg. Telefon: Lipót 918—48.

SIRKÖVEK

a legolcsóbb árban kaphatók

מצבות

Adler J. SIRKÓRAKTÁRÁBAN
BUDAPEST, KÁROLY-KÖRUT 7. SZAM.

Szombat és ünnepnap zárva.

Divatköföde

harisnya szemfelszedés, fejelés, talpalás, javítások. — Raktáron pulloverek, mellények, harisnyák minden minőségben. Mosást, festést vállalok. — **Oppmann, Bpest,** Kisdiófa-ucca 9. szám. — Szombaton zárva. —

Pályázatok

Minden szedési beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Pályá-
zatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10.
— Hirdetések díja előre fizetendő. —

A budapesti aut. orth. izr.
hitközségnél egy **נחם ש"ב** ál-
lás betöltendő. Az állásra csakis 3
elismerth. rabbi által képesített,
nagyobb gyakorlattal bíró egyén
pályázhat, aki egyszersmind kitűnő
הנהגה וענין בעל המלה וענין קרה
hogy mindeddig kizárólag orthodox
hitközségben működött. Pályázati
kérvények hiteles okmánymásolatok-
kal felszerelendők és az életkor
pontos megjelölése mellett 1929. évi
január hó 31-ig a titkári hivatalhoz
(VII., Dob ucca 35.) nyújtandók be.
Utiköltség megtérítésére csakis a
meghívott tarthat igényt.

Budapest, 5689. Tévész havában.

A budapesti aut. orth. izr.
hitközség elöljárósága.

קהל יראים דעה מבקשת שמש ומשנה וזו
אשר בקי בשיב הניקור וז"ל ד. ההפציה בהמשה
יגיעו העדותיהם על הכתב:

Katz Bernát, hitközségi elnök,
Nagyecsed.

A miskolci Chevra Kadisánál
ujjonnan szervezendő *temetkezési-
felügyelői állásra* pályázat hirdet-
tetik. Ezen állásra pályázhatnak
oly vallásos-erkölcsös előéletű, a
liturgiában teljesen jártas, mun-
kabírásuk teljében levő, jómodoru
egyének, akik alkalmasak a hal-
doklók és halottak körüli vallá-
si és kegyeleti, valamint a teme-
tőrendészeti szolgálatban a köve-
telményeknek megfelelően közre-
működni. Az állással járó teendők
nem igénylik egy ember tel-
jes munkaidejét, ezért egyenlő
képeség mellett oly pályázók rés-
szesülnek előnyben, akik szabad
idejükben egyéb tisztességes fog-
lalkozással bírnak. *Sajátkezüleg*
irt és héber íráspróbával ellátott
pályázati folyamodványok, az élet-
kor, családi állapot és eddigi fog-
lalkozás feltüntetésével január 15-
ig nyújtandók be. Utiköltségre
csak a meghívottak tarthatnak
igényt. Miskolc, 1928. dec. 24-én.
Héthársi Neuman Adolf Strausz Ignác
elnök főjegyző.

דענקען זיא אן דען ווייניער אונד דעקען
זיא איהרען קאדלענקאס אונד האלצבעדראה
בייא דער בעסט-רענאמירטען, שבת וויי-
הא שטענדען פירטא

Steinmetz Manó, Budapest, VII.,
Klauzál-u. 20. Telefon: J. 464-81

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri
beiktatása 13, vas- tagon szedett betűkből
26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII.,
Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős bo-
ritékban válaszbélyeggel ugyanoda inté-
zendők. — Apróhirdetések csak a díj elő-
zetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZ ESZTENDŐ óta közvetít
házasságot Nagy Jenő Rákóczi
ut 57/b — Telefon (cégnélküli
levelezés).

HÁZASSÁGOKAT jobb zsidó kö-
rökben diszkrétan, eredménye-
sen közvetít Glück Gyula, Deb-
recen, Hatvan-u. 11. (Válasz-
bélyeg)

ELŐKELO orth. családokhoz bejár-
atos sadchenok adják le címüket
„Uricsalád” jelíge a kiadóba.

SZÉP, csinos, középtermű 20 éves
művelt, egyben házas leánymom-
nak egymilliórd hozománnyal szig-
oruan szombattartó, jócsaládbeli
intelligens, hasonló vagyonnal ren-
delkező gyáros vagy kereskedő
férjet keresek. Budapestiek előny-
ben. Komoly ajánlatokat „30 éven
aluli” jelíge a kiadó továbbit.

BEHÁZASODÁS vidéki termény-
és lisztkereskedésbe. Negyven
év körüli, szakmához értő, kom-
moly emberek „Szombattartó”
jelíge küldjék ajánlataikat a
kiadóhivatalba.

SAJÁT EXISZTENCIAVAL bíró
orthodox, minden információt
kibíró, fiatal ember, keres intel-
ligens, szép barna leányt 10000
pengő hozománnyal. „En is
annyival rendelkezek” jelíge
alatt.

KERESEK jómegjelenésű, 29 éves,
jólmenő üzlettel bíró fiam ré-
szére, megfelelő hozománnyal,
intelligens, vallásos, házas és
üzletiesen nevelt leányt. Választ
„Szombaton zárva” jelíge a
kiadóhivatalba.

ERDÉLYI NAGY HITKÖZSÉG
hirneves főrabijja férjhez adná
18 éves szép leányát Magyar-
országba vagy Szlovénkóba,
vallásos böcherhez, ki kiváló
ben tajre és jobb családból va-
ló. Hozomány 10000 pengő. 32
fillér bélyeggel ellátott ajánlat-
okat „בת גדולים” jelíge alatt
továbbit a kiadóhivatal,

HÉBER tanítást vállalok. Tanítok
gemóret, chümis-rasit és héber
olvasást. Cim: Más Ábrahám, Bu-
dapest, Kisdiófa-u. 7.

KÖNYV, füzet, folyóirat, héber,
magyar vagy német szövegű li-
kodalmi meghívó és bármiféle
nyomatvány a legkifogástala-
bul készül Schwartz Lipót
könyvnyomdájában Kun-
szentmiklós. Kérjen áraján-
latot.

37 ÉVES, elvált, gyermektelen
talmid-chóchom „jó” jelíge alatt
megfelelő partiet keres.

KERESÜNK elemista gyermeke-
inkhez egy vallásos böcheri,
aki imádkozni tanítaná őket.
Ajánlatok igényekkel Donáth
Samu, Szedres címre küldendők.

FÜSZERÜZLETBE tanonc és gye-
kornok felvétetik. Weisz Mór,
III., Ürömi ucca 42.

KERESEK fiam számára Bpsten,
correpetitort, ki perfekt magyar,
német és kereskedelmi tantárgya-
kat tanít. Cim a kiadóban.

GAZDÁLKODÁSBAN több évi pra-
xissal bíró családapa, volt hun-
falvi talmudista, bármily szombat-
tartó állást elfoglalna. Szükség
esetén óvadékkal is szolgálhat.
— Ajánlatokat (válaszbélyeggel)
„Existencia” jelíge alatt a kiadó-
hivatal továbbit.

MISKOLCON legjobb orth. כשר koszt
Weisz Sámuelnál kapható. Dr.
Szentpályi-u. 6.

TEJGAZDASÁGBA *masgiach*-nak
elmenne megbízható talmudista,
falura is. „Ellátásért és szerény
fizetésért” jelíge a kiadóhivatal-
hoz kér ajánlatot.

VENNÉK ECETGYÁRAT joggal.
Ajánlatokat 16 fillér bélyeggel
„ecetgyár” jelíge a kiadóba.

DENATURÁLT SZESZ, kartelen ki-
vüli, üvegekben és hordókban leg-
olcsóbban kapható Pollák Zsig-
mondnál, Debrecen.

SÍRKÖVEK minden kivitel-
ben legolcsóbb gyári áron
Schreiber Jakob
villanyerőre berendezett
sírközemében Debre-
cen, Hunyadi-utca 14.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda,
Budapest, VI., Proféta ucca 7

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

Tanulságos számok

A most megjelent német statisztikai adatok szerint — mint ez lapunk más helyén olvasható — Németországban összesen félmillió zsidó lakik. Tehát nem több, mint a mai Magyarországon. A német főváros hitközsége pedig jóval kevesebb tagot számlál, mint Budapest zsidósága. E számokat tudomásul kell vennünk itt Magyarországon, le kell vonnunk a mai felekezeti életünkre a tanulságokat. Először önhitt illúzió-
nak kell minősíteni azt a kísérle-
tet, amellyel némelyek a pesti ne-
ológiai Európa vezető zsidó réte-
gének akarják feltüntetni. A ber-
lini zsidóság számára nézve kisebb,
de amit kulturális téren kifejt,
ahoz képest gyermekked próbál-
kozás az, amit Magyarországon
látunk. Hihetetlen mennyiségű és
zsidótárgyú könyv jelenik meg a
német piacon. A héber nyelv mű-
velésének egyik centruma a né-
met főváros. Hazai viszonyokhoz
képest rendkívüli sok folyóirat,
hetilap táplálja az érdeklődést a
zsidóság dolgai iránt. Kétséget
nem szenved tehát, hogy Német-
ország zsidósága az európai ne-
ológia irányadója és vezetője.
Természetesen ezt a sok kulturát
nem német földön született zsidók
művelik leginkább. A kelet-euró-
pai zsidóság rezervoárjából állan-
dóan tödülnek a régi jesivákon
nevelt tehetségek és a német
nyelvet gyorsan megtanulva, mun-
kásai lesznek a kulturális törek-
véseknek. E törekvések természet-
esen nem azonosak a Tóra tud-
ományával. E tekintetben Né-
metország nem mérközhetik Ma-
gyarország orthodoxiájával. A
frankfurti jesiván kívül nincs ki-
mondott Tóra-intézet Németor-
szágban. De azért szervezés, cél-
tudatos tömörülés terén a német
orthodoxia példaadó lehet a ha-

zai orthodoxiának. És nagy vá-
rakozással tekintünk arra a nagy-
szerű mozgalomra, amely most
megindult Németországban. Arról
van szó, hogy a német orthodoxia
az egész világ szombattartó réte-
geit egyesíteni akarja szolidari-
tásban, egyetértésben a szombat
megőrzése megkönnyítésére. E
nagy kérdés előbbrevitelében a
német fegyverzettségnek és szer-
vezettségnek elsőrangú szerepe
lesz. A német orthodoxia által a
cionista szervezet ellensúlyozásá-
ra életrehívott Aguda szervezet
politikai tartalma miatt nem volt
képes meghódítani az egész zsi-
dóságot, de a szombattartással
kapcsolatban talán megvalósul az
összes pozitív zsidók egysége a
szombat jegyében.

A német orthodoxia kitűnő
szervezettsége s nagy lendülete a
hazai orthodoxiára azt a feladatot
rójja, hogy annál jobban művelje
az ő sajátos terrénját, azt a te-
rületet, amelyben neki előnye s
erőforrása van a nyugateurópai
orthodoxiával szemben: a hamis-
sitatlan, éveken át kizárólagosan
folytatott jesivai Tóratanulást. A
gondviselés a német orthodoxiának
Zevülün szerepét szánta, aki a
modern világ vívmányaival köny-
nyebbé akarja tenni a Tóratanu-
ló Jiszochor törekvéseit. A ma-
gyar orthodoxia annál bensősége-
sebben s öntudatosabban teljesítse
Jiszochor kötelezettségét és fel-
adatát. Ez a német-zsidó statiszt-
ikai adatoknak tanulsága szá-
munkra.

Vatikán és fasizmus

Az Olaszországban most ural-
kodó fasizta-rendszer oly hazafias
kifejezéseket hozott forgalomba,
amely ellen a pápa hivatalos apja
kifogást emel. Nem találja helye-
nek, hogy „szent” hazáról beszél-
nek, mert csupán egyházi össze-
függésben lehet szentségről be-
szélni. A haza — ugymond —
csak eszköz s mulandó s nem
egyéb, mint pitvara az örök meny-
nyei hazának. — Az orthodox
zsidó csak bámulattal adózhat a
Vatikán organuma nagy hitbuz-
galmának, amely a leghangosabb
fasizta terrort szemben hordozza
a vallás örök igazságának zászla-
ját. S kine ismerné fel a „földi ha-
za” és a „mennyei haza” kitétel-
ben a talmudnak kijelentését: „az
alsó Jerusolájm megfelel a felső
Jerusolájmknak”. De éppen eb-
ből az elgondolásból kifolyólag
a zsidó ember számára nem lehet

ellentét vallás és haza között,
amennyiben a haza is erkölcsi
célokra törekszik. A talmudi fel-
fogás szerint a földi hatalom vis-
zatükrözöttje a mennyei hata-
lomnak (*malchuszo dearo keén
malchuszo derokiá.*) *Hogy ne le-
helne tehát a haza szent? Az ősi
hazáját a zsidóság is szentnek
mondja, de természetesen csak
azért, mert az Erecz hakedajso
a Szentföld, legjobb talaja a Tóra
megvalósításának. Jiszroél tábora
is szent volt, ha benne tisz-
tátalan dolog nem találtatott (ve-
hoio machnecho kodajs).*

Szent tehát a haza, de igazuk
van azoknak is, akik a vallás
örök igazságait feltik a hazafias
üzletektől. Ugy a haza iránti sze-
retetnek, mint a vallás szolgálá-
tába állított buzgalomnak elsőor-
ban erkölcsi piederzátlan kell fel-
épülnie.